

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – Економіки бізнесу і контролю

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «*Організація і методика обліку та аудиту розрахунків з оплати праці (на прикладі ТОВ СГП «ЗАРЯ-2010»*)

ШИФР КРМ.ОтаА.1.929-03.2.18

Здобувачка: _____ **Кондратенко Т.Г.**

Керівник: _____ **к.е.н., доц. Ступницька Т.М.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ
І МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – Економіки бізнесу і контролю
Кафедра – Обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувачки

Тетяни КОНДРАТЕНКО

-
1. Тема роботи: ***«Організація і методика обліку та аудиту розрахунків з оплати праці (на прикладі ТОВ СГП «ЗАРЯ-2010»)»***
Затверджена наказом від 01 грудня 2022 р. наказ № 929-03
 2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***8 грудня 2023 р.***
 3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2019-2020р.р.***
-
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: ***Теоретичні основи обліку та аудиту об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за 2020-2021 роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку та аудиту об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.***
-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) ***таблиць – 39, рисунків – 7.***

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 14 серпня 2023 р.

Керівник _____ Ступницька Т.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Кондратенко Т.Г.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	12.08.23 - 20.09.23	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.09.23 - 21.10.23	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку та аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.10.23 - 28.11.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.11.23 - 8.12.23	

Здобувачка-магістр _____ Кондратенко Т.Г.

Керівник роботи _____ Ступницька Т.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка-магістр _____ Кондратенко Т.Г.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аудиту розрахунків з оплати праці (на прикладі ТОВ СГП «Заря-2010»)»

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення організаційних і методичних положень та визначення основних шляхів вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з оплати праці підприємства.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. У першому розділі було розглянуто теоретичні основи організації і методики обліку та аудиту розрахунків з оплати праці: визначено сутність оплати праці, наведена нормативно - правова база обліку розрахунків, документальне оформлення та синтетичний і аналітичний облік з оплати праці, а також розглянуто методику аудиту розрахунків з оплати праці. В другому розділі проведений фінансовий аналіз та аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» за два роки. В третьому розділі розкривається організація бухгалтерського обліку та обліку й аудиту розрахунків з оплати праці на ТОВ СГП «Заря-2010», наведено порядок проведення аудиту достовірності відображення господарських операцій з обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві та укладено робочі документи аудитора та аудиторський висновок.

У висновках вказуються результати проведеного дослідження організації і методики обліку та аудиту розрахунків з оплати праці ТОВ СГП «Заря-2010», запропоновано рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського, фінансового обліку розрахунків з оплати праці, а також пропозиції, що призведуть до покращення діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 108 с.;
таблиць	- 39 ;
рисунків	- 7;
додатків	- 2.

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1. Теоретичні основи обліку та аудиту розрахунків з оплати праці	8
1.1. Економічна сутність оплати праці	8
1.2. Нормативно-правова база та завдання бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці	11
1.3. Характеристика форм оплати праці	14
1.4. Методика бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на національними стандартами	24
1.5. Організація і методика аудиту розрахунків з оплати праці	47
2. Організація і методика фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ СГП «Заря-2010»	58
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ СГП «Заря-2010»	58
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності ТОВ СГП «Заря-2010»	60
2.4. Загальний аналіз фінансового стану підприємства	65
3. Практика бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010»	86
3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського обліку на підприємстві	86
3.2. Організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010»	89
3.3. Організація аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010»	96
Висновки та пропозиції	102
Список використаних джерел	104
Додатки	109

ВСТУП

Актуальність теми. Заробітна плата є основним джерелом доходів робітників фірм, підприємств. Праця працюючих є необхідною складовою частиною процесу виробництва, споживання та розподілу створеного продукту. Це один з основних стимулів та мотиваторів праці. Збільшення суспільної продуктивності обумовлено, насамперед, збільшенням виробництва та поліпшенням якості роботи. Облік праці і заробітної плати – одна з найважливіших і складних ділянок роботи, що потребує точних і оперативних даних, у яких відбиваються зміни кількості робітників, витрати робочого часу, категорії робітників, виробничих витрат. Облік праці і заробітної плати займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві. Заробітна плата є основним джерелом прибутків робітників підприємства. Трудові прибутки робітника визначаються його особистим трудовим внеском з урахуванням кінцевих результатів діяльності підприємства.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, дослідження класиків економічної теорії, наукові праці вітчизняних учених з питань обліку та аудиту розрахунків з оплати праці, а також дані первинного, аналітичного і синтетичного обліку досліджуваного підприємства, річні звіти, дані статистичної звітності, виробничо-фінансові плани, довідкові матеріали.

Проблемою дослідження різних аспектів регулювання оплати праці займались Т. Заяць, М. Карлін, А. Колот, Г. Куліков, В. Лагутін, Е. Лібанова, Н. Лук'янченко, В. Мандибура, В. Новіков, В. Онікієнко, Н. Павловська, Ю. Палкін, І. Петрова, А. Рибак, В. Тімофєєв, О. Уманський, Л. Фільштейн, А. Чухно, Г. Ярошенко та ін. Проблему аудиту розрахунків з оплати праці вивчали І. В. Кононова, Н. Б. Хлинїна, О. С. Пирожок, Ю. В. Мельник, О. Г. Рябчук, І. Р. Коротаєв, Н. М. Немодрук, О. О. Фальченко, І. Ю. Богдан, О. Г. Чепец, І. Ю. Кінебас, А. Ю. Деліборонїді, О. М. Панченко, О. В. Ангеловська, Л. В. Синяєва,

Н. Й. Радіонова, І. О. Штронда, Л. А. Сахно, М.С. Стасишен, Ю.В. Піча, О. В. Кондратюк, Л.П.Кулаковська, та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення організаційних і методичних положень та визначення основних шляхів вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з оплати праці підприємства.

Задачами дослідження є: вивчення теоретичних основ обліку та аудиту розрахунків з оплати праці: розкриття сутності оплати праці; розгляд нормативно-правових документів, які регулюють облік розрахунків з оплати праці в Україні, документальне оформлення розрахунків з оплати праці та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку; організація та методика аудиту операцій з обліку розрахунків з оплати праці; проведення аналізу основних показників діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» за два роки; здійснення фінансового аналізу діяльності підприємства; вивчення організації бухгалтерського обліку та обліку й аудиту розрахунків з оплати праці ТОВ СГП «Заря-2010»; укладання робочих документів аудитора та аудиторського висновку про фінансову звітність ТОВ СГП «Заря-2010»; формулювання рекомендацій щодо покращення організації обліку на даному підприємстві.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження роботи є розрахунки з оплати праці підприємства, а предметом дослідження – облік та аудит розрахунків з оплати праці підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження: методи наукової абстракції, індукції та дедукції, групування, порівняння, абсолютних та відносних величин, аналізу і синтезу, методи конкретизації, моделювання, аналогії, спостереження, балансовий метод.

Наукова новизна одержаних результатів в даній кваліфікаційній роботі полягає в розробці напрямів вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з оплати праці підприємства.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати дослідження: доповідалися та апробовані на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспромож-

ності та ефективності діяльності» кафедри обліку та аудиту ОНТУ 28.11.2023 р. (Додаток Б).

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи становить 108 стор., містить 39 таблиці на 35 стор., 7 рисунків на 5 стор., 2 додатки, список використаних джерел з 48 найменувань на 5 стор.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

1.1. Економічна сутність оплати праці та форми оплати праці

Заробітна плата є основним джерелом доходів найманих працівників. В сучасних умовах саме заробітній платі належить переважаюче значення в мотиваційному механізмі.

Заробітна плата – це одна з найскладніших економічних категорій і одне з найважливіших соціально-економічних явищ. Оскільки вона, з одного боку, є основним джерелом доходів найманих працівників, основою матеріального добробуту членів їхніх сімей, а з іншого боку, для роботодавців є суттєвою часткою витрат виробництва і ефективним засобом мотивації працівників до досягнення цілей підприємства, то питання організації заробітної плати і формування її рівня разом з питаннями забезпечення зайнятості складають основу соціально-трудових відносин у суспільстві, бо включають інтереси всіх учасників трудового процесу.

Перші спроби обґрунтування суті заробітної плати були зроблені представниками класичної політичної економії. Так, англійський економіст В. Петті (XVII ст.) трактував економічну природу заробітної плати як «ціну праці». Її величина, на його думку, визначається необхідними засобами для існування робітника (їх мінімумом) [40]. Такого ж розуміння дотримався й А. Сміт. Інший представник класичної політичної економії Д. Рікардо виділяв природну і ринкову ціну праці. Природна - властивість нової суми життєвих засобів, необхідних для утримання робітників, продовження їх роду. Ринкова ціна коливається навколо природної під впливом руху працездатного населення, співвідношення попиту і пропозиції на працю. Всередині XIX ст. теорію заробітної плати як мінімуму засобів існування підтримували А. Тюрго, Ф. Лассаль. Незважаючи на те, що ідея такого підходу була висловлена ще у XVII ст., її поділяють і сучасні економісти (П. Самуельсон, В. Нордгауз, Дж. Хікс та інші) [22].

Такий підхід щодо визначення заробітної плати як ціни праці заперечував К. Маркс. Він розробив теорію заробітної плати як грошового виразу вартості і ціни

робочої сили. Він вважав, що працю не можна продати, оскільки її не існує до моменту купівлі-продажу. На ринку робітник може продати лише здатність до праці, тобто певну сукупність своїх фізичних і духовних властивостей, або робочу силу. Праця є функцією товару «робоча сила» тому ці категорії не слід ототожнювати. Якщо робочу силу, за Марксом, розглядати з точки зору вартості, то як і будь-який інший товар, вона потребує суспільно-необхідних витрат на своє відтворення за певних суспільних умов. У цьому випадку матеріальним (речовим) вмістом заробітної плати стає кількість життєвих засобів необхідних для відтворення робочої сили найманого робітника та членів його сім'ї [19].

На основі критики марксистської концепції заробітної плати виникла теорія соціальної заробітної плати (М. І. Туган-Барановський, поч. ХХ ст., Т. Веблен, І. Шумпетер та ін.). Якщо Маркс виходив з того, що заробітна плата регулюється і обмежується факторами величини вартості товару «робоча сила», то Туган-Барановський заперечував це обмеження. Згідно з його теорією обсяг заробітної плати визначається як певна частка доходу найманого працівника у загальному обсязі суспільного продукту. Тому заробітна плата, якщо і має обмеження, то вони не пов'язані з вартістю робочої сили, а залежать від реального внеску осіб найманої праці у суспільний продукт [24].

У сучасній світовій економічній науці найбільше поширення отримали різноманітні варіанти трактування суті заробітної плати, що ґрунтуються на теорії «трьох факторів» (Ж. Б. Сей, поч. ХІХ ст.). За цією теорією заробітна плата є функцією фактору праці, але серед сучасних послідовників Сея виникли розбіжності щодо цього питання [24].

Американський економіст Дж. Б. Кларк виходить з того, що регулятором рівня заробітної плати є граничний рівень продуктивності праці (заробітна плата), яка визначається граничним, тобто найбільш низьким рівнем продуктивності праці. Величина заробітної плати, на його думку, встановлюється відповідно до продуктивності праці робітника, зайнятого в найгірших умовах, а оплата його праці нібито є повною. Ці погляди знайшли відображення у теорії граничної продуктивності праці (рубіж ХІХ-ХХ ст.) [19].

У сучасній економічній науці під заробітною платою розуміється ціна, яка сплачується за використання праці найманого працівника. Так, П. Самуельсон вважає, що «люди за певну ціну здають свої послуги в аренду», ціна цих послуг - ставка заробітної плати. Шші американські вчені (К. Макконелл і С. Брю) стверджують, що «заробітна плата, або ставка заробітної плати - це ціна, що виплачується за використання праці».

Проблемами розвитку трудових відносин і оплати праці займалися такі західні науковці як С. Брю, Я. Ванек, С. і Б. Вебб, М. Вебер, М. Вейтцман, Д. Дунлоп, Л. Ерхард, Т. Кочан, Д. Коммонс, К. Маркс, К. Мак-Коннелл, А. Маршалл, Ф. Кене, Дж. Б. Кларк, Д. Кейнс, А. Пігу, Д. Рікардо, А. Сміт та інші.

Багато вітчизняних вчених присвятили свої праці дослідженню питань обліку людської праці та її оплати. Серед них Ф.Ф. Бутинець, Н.О. Ільєнко, Т.А. Костишина, А.М. Кузьмінський, В.В. Сопко, М.С. Пушкар, З.В. Задорожний, Я.Д. Крупка, О.Ю. Редько, І.Д. Фаріон, В.С. Рудницький, В.А. Никифорак, А. Базилюк, С. Бандур, Д. Богиня, І. Бондар, В. Данюк, С. Дем'яненко, Т. Заяць, М. Карлін, А. Колот, Г. Куліков, В.Лагутін, Е. Лібанова, Н. Лук'янченко, В. Мандибура, В. Новіков, В. Онікієнко, Н. Павловська, Ю. Палкін, І. Петрова, А. Рибак, В. Тімофєєв, О. Турецький, О. Уманський, Л. Фільштейн, А. Чухно, Г. Ярошенко та інші.

Згідно із Законом України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [7].

Для оцінки розміру заробітної плати найманих працівників застосовують показник фонду оплати праці. До фонду оплати праці відносяться нарахування найманим працівникам у грошовій та натуральній формі (оцінені у грошовому вираженні) за відпрацьований та невідпрацьований час, який підлягає оплаті, або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих виплат.

Заробітна плата – це частина національного доходу, призначена для задоволення особистих потреб працівників, що видається в грошовій формі відповідно до кількості та якості витраченої праці. Національний дохід, частиною якого є

заробітна плата, – це знову створена в галузях матеріального виробництва вартість, необхідна для подальшого розширення, відтворення виробництва та підвищення добробуту людей. Звичайно, крім заробітної плати, джерелом національного доходу є і прибутки підприємств, і суми від надходжень податків на додану вартість та акцизний збір. Зростання національного доходу залежить від темпів підвищення продуктивності праці, економії матеріальних ресурсів та збільшення чисельності людей, зайнятих у матеріальній сфері виробництва. Такий розподіл стимулює підвищення продуктивності праці, матеріальної зацікавленості працівників у результатах індивідуальної та загальної праці, внаслідок чого буде підвищуватися національний дохід країни. На жаль, сьогодні в Україні помітно знижується вплив усіх факторів, що призводить до зменшення національного доходу, а значить, до зниження заробітної плати.

Отже, заробітна плата – це виражена в грошовій формі частина сукупного продукту, що виплачується працівникові відповідно до витраченої ним праці. Заробітну плату з практичного погляду можна охарактеризувати як плату, що надається за використання праці, або як ціну витраченої праці. Вона може бути у вигляді премій, гонорарів, місячних окладів тощо. Правильніше було б використовувати термін заробітна плата для визначення ставки плати за одиницю часу або розрахованої за розцінками.

1.2. Нормативно-правова база та завдання бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці

Під організацією заробітної плати слід розуміти правильне використання основних положень законодавства про працю, спрямованих на визначення розмірів оплати праці різних категорій працівників, намагання встановити оптимальні співвідношення між номінальною та реальною заробітною платою.

Організація оплати праці на підприємстві передбачає:

- визначення форм та систем оплати праці працівників підприємства;
- розробку системи посадових окладів службовців та спеціалістів;

- розробку критеріїв і визначення розмірів доплат за окремі досягнення працівників та спеціалістів фірми;
- обґрунтування показників та системи преміювання співробітників.

Оплата праці кожного робітника незалежно від виду діяльності та форми власності підприємства визначається його особистим внеском з урахуванням кінцевих результатів роботи підприємства, регулюється податками, але максимальними розмірами не обмежується. Однак кожному працівникові має бути гарантований мінімальний розмір заробітної плати, нижче від якого за законодавством йому не мають права нараховувати платню. Тому в організації оплати праці підприємству рідко надається повна самостійність. Часто оплата праці регулюється і контролюється компетентними державними органами, що виражається у встановленні обов'язкового загального мінімуму заробітної плати та її індексації, тобто з прив'язкою до темпів зростання цін.

Основним документом, що регулює організацію оплати праці, є Закон України «Про оплату праці», згідно з яким визначаються основні положення оплати праці, розмір та особливості нарахування мінімальної заробітної плати. Крім державних, існують й інші обмеження у питаннях оплати праці, що обумовлюються в колективних договорах.

Принципи оплати праці зводяться до наступного:

1. Кожна праця має бути оплачена залежно від її кількості та якості. Не можна платити за просте перебування на робочому місці.

2. Необхідно, щоб оплата праці залежала від кваліфікації працівника. Чим вища кваліфікація та більший досвід, тим вищою має бути заробітна плата.

3. Рівень заробітної плати має бути таким, щоб працівникові можна було на неї утримувати себе і свою сім'ю. Людина повинна одержувати стільки грошей, скільки заробляє, але і працювати вона буде стільки, скільки одержуватиме заробітної плати.

4. Заробітна плата має формуватися з двох частин: фіксованої, що гарантує прожитковий мінімум, та змінної, що залежить від досягнутих успіхів.

Джерелом коштів на оплату праці співробітників госпрозрахункових

підприємств є частина доходу та інші кошти, отримані внаслідок їх господарської діяльності. Для установ і організацій, що фінансуються з бюджету – це кошти, що виділяються з відповідних бюджетів, а також частина доходу, одержаного внаслідок господарської діяльності таких організацій та з інших джерел. Об'єднання громадян оплачують працю найманих працівників з коштів, що формуються згідно з їх статутами.

На території України, як і в інших країнах, заробітна плата виплачується в грошових знаках, що мають законний обіг. В деяких випадках передбачено можливість виплати заробітної плати банківськими чеками у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України за погодженням з Національним банком України, або частину її компенсувати натурою за цінами, не нижчими від собівартості продукції. Виплата заробітної плати у формі боргових зобов'язань і розписок у будь-якій формі забороняється законом.

На кожному підприємстві, галузі, в Україні має бути реальна й достовірна інформація про трудомісткість виробленої продукції, про нарахування заробітної плати. Таку інформацію повинен забезпечити бухгалтерський облік.

Чинними офіційними документами для нарахування заробітної плати є:

1. Кодекс законів про працю України (зі змінами і доповненнями).
2. Постанова Кабінету Міністрів України про «Порядок обчислення середньої заробітної плати» № 100 від 08.02.95 р. (зі змінами і доповненнями).
3. Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР від 4.03.95 р. (зі змінами і доповненнями).
4. Закон України «Про відпустки» № 504/96-ВР від 15.11.96 р. (зі змінами і доповненнями).
5. Закон України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України» № 1356-XIV від 24.12.99 р., (зі змінами і доповненнями).
6. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-XIV 23 вересня 1999 року (зі змінами і доповненнями).
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (зі змінами і доповненнями).

8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI (зі змінами та доповненнями).

9. Інструкція про порядок заповнення листка непрацездатності, № 532/274/136-ос/1406 від 03.11.2004 (зі змінами та доповненнями).

10.. Національне Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО1) (зі змінами і доповненнями).

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (П(С)БО 16) (зі змінами і доповненнями)

12. План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ №291 (зі змінами та доповненнями);

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (зі змінами та доповненнями).

14. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 від 24.05.95 р. 291 (зі змінами та доповненнями).

1.3. Характеристика форм оплати праці

Для оцінки розміру заробітної плати найманих працівників застосовується показник фонду оплати праці (рис. 1.1).

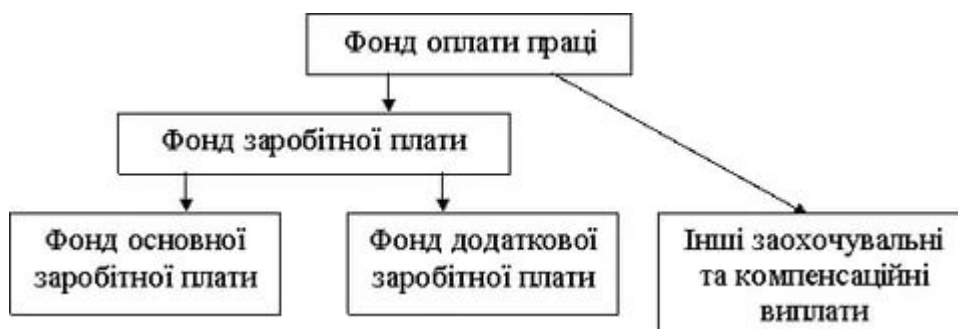

Рис.1.1 – Складові фонду оплати праці [30]

До фонду оплати праці включаються нарахування найманим працівникам у грошовій та натуральній формі (оцінені в грошовому вираженні) за відпрацьований

та невідпрацьований час, який підлягає оплаті, або за виконану роботу незалежно від джерела фінансування цих виплат.

У формах державних статистичних спостережень відображаються нарахування працівникам підприємства у відповідності до розрахунково-платіжних документів незалежно від терміну їхніх фактичних виплат. Зазначені суми наводяться до утримання прибуткового податку та внесків працівників на обов'язкове державне соціальне страхування.

Фонд оплати праці інших категорій працівників (сумісників або тих осіб, які зайняті за договорами цивільно-правового характеру) розподіляється на складові на загальних підставах згідно з Інструкцією. При цьому суми оплати праці вищезгаданих категорій у формах державних статистичних спостережень відображаються у фонді оплати працівників позаоблікового складу та не враховуються при обчисленні середньої заробітної плати штатних працівників облікового складу підприємства.

При визначенні фонду оплати праці штатних працівників із загальної суми фонду оплати праці також виключаються суми нараховані працівникам, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами та для догляду за дитиною, вибраним до органів первинної профспілкової організації, звільненим з роботи на момент здійснення нарахувань.

Фонд оплати праці працівників, прийнятих на постійну роботу за направленням державної служби зайнятості згідно з договором з роботодавцем про надання дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних, ураховується на загальних підставах згідно з Інструкцією заробітної плати.

Фонд основної заробітної плати включає нарахування винагороди за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). До його складу належать:

- Винагороди за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці за тарифними ставками (окладами), відрядними розцінками робітників та посадовими окладами керівників, фахівців, технічних службовців, включаючи в повному обсязі внутрішнє сумісництво.

- Суми відсоткових або комісійних нарахувань залежно від обсягу доходів (виручки), отриманих від реалізації продукції (робіт, послуг), у разі, якщо вони є основною заробітною платою.

- Гонорар штатним працівникам редакцій газет, журналів, інших засобів масової інформації, видавництв, установ мистецтва й (або) оплата їх праці, що нараховується за ставками (розцінками) авторської (постановочної) винагороди, нарахованої на даному підприємстві.

- Оплата при переведенні працівника на нижчеоплачувану роботу у випадках і розмірах, передбачених чинним законодавством, а також при невиконанні норм виробітку та виготовленні продукції, що виявилася браком, не з вини працівника.

- Оплата роботи висококваліфікованих працівників, залучених для підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників.

- Оплата праці за час перебування у відрядженні (не включає відшкодування витрат у зв'язку з відрядженням: добових, вартості проїзду, витрат на наймання житлового приміщення).

- Вартість продукції, виданої працівникам при натуральній формі оплати праці.

Фонд додаткової заробітної плати включає доплати, надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій. До складу фонду додаткової заробітної плати входять:

- Надбавки та доплати до тарифних ставок (окладів, посадових окладів) у розмірах, передбачених чинним законодавством, за:

- суміщення професій (посад);
- розширення зони обслуговування або збільшення обсягу робіт;
- виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника;
- роботу у важких і шкідливих та особливо важких і особливо шкідливих умовах праці;
- інтенсивність праці;
- роботу в нічний час;

- керівництво бригадою;
- високу професійну майстерність та ін..
- Премії та винагороди, у тому числі за вислугу років, що мають систематичний характер, незалежно від джерел фінансування.
- Відсоткові або комісійні винагороди, виплачені додатково до тарифної ставки (окладу, посадового окладу).
- Оплата роботи в надурочний час і у святкові та неробочі дні, у розмірах та за розцінками, установленими чинним законодавством.
- Оплата працівникам днів відпочинку, що надаються їм у зв'язку з роботою понад нормальну тривалість робочого часу при вахтовому методі організації праці, при підсумованому обліку робочого часу і в інших випадках, передбачених законодавством.
- Суми, виплачені (при виконанні робіт вахтовим методом) у розмірі тарифної ставки (окладу, посадового окладу) за дні перебування в дорозі до місцезнаходження підприємства (пункту збору) – місця роботи і назад, передбачені графіком роботи на вахті, а також за дні затримки працівників у дорозі через метеорологічні умови та з вини транспортних підприємств.
- Суми виплат, пов'язаних з індексацією заробітної плати працівників.
- Суми компенсації працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплати.
- Вартість безоплатно наданих окремим категоріям працівників відповідно до законодавства житла, вугілля, комунальних послуг, послуг зв'язку та суми коштів на відшкодування їхньої оплати.
- Витрати, пов'язані з наданням безкоштовного проїзду працівникам залізничного, авіаційного, морського, річкового, автомобільного транспорту та міського електротранспорту.
- Вартість безкоштовно наданого працівникам форменого одягу, обмундирування, що може використовуватися поза робочим місцем та залишається в особистому постійному користуванні, або сума знижки у разі продажу форменого одягу за зниженими цінами.

- Оплата за невідпрацьований час.

Інші заохочувальні та компенсаційні виплати включають винагороди та премії, які мають одноразовий характер, компенсаційні та інші грошові й матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які проводяться понад встановлені зазначеними актами норми. До них належать:

- Нарахування за невідпрацьований час, не передбачені чинним законодавством, зокрема працівникам, які вимушено працювали скорочений робочий час та перебували у відпустках з ініціативи адміністрації (крім допомоги по частковому безробіттю), брали участь у страйках.

- Винагороди та заохочення, що здійснюються раз на рік або мають одноразовий характер.

- Матеріальна допомога, що має систематичний характер, надана всім або більшості працівників.

- Виплати соціального характеру у грошовій і натуральній формі.

До інших виплат, що не належать до фонду оплати праці відносять:

- Допомоги та інші виплати, що здійснюються за рахунок коштів фондів державного соціального страхування.

- Соціальні допомоги та виплати за рахунок коштів підприємства, установлені колективним договором.

- Внески підприємств згідно з договорами добровільного медичного та пенсійного страхування працівників і членів їхніх сімей.

- Одноразова допомога працівникам, які виходять на пенсію згідно з діючим законодавством та колективними договорами (включаючи грошову допомогу державним службовцям та науковим (науково-педагогічним) працівникам).

- Надбавки та доплати до державних пенсій працюючим пенсіонерам.

- Витрати на платне навчання працівників і членів їхніх сімей, не пов'язане з виробничою необхідністю, згідно з договором між підприємством та навчальним закладом.

- Витрати на відрядження: добові (у повному обсязі), вартість проїзду, витрати на наймання житлового приміщення. Компенсаційні виплати та добові, які

виплачуються при переїзді на роботу в іншу місцевість згідно з чинним законодавством.

- Надбавки (польове забезпечення) до тарифних ставок і посадових окладів працівників, направлених для виконання монтажних, налагоджувальних, ремонтних і будівельних робіт, і працівників, робота яких виконується вахтовим методом, постійно проводиться в дорозі або має роз'їзний (пересувний) характер, у розмірах, визначених чинним законодавством.

- Витрати на колективне харчування плавскладу річкового, морського та рибпромислового флотів, а також харчування льотного складу цивільної авіації при виконанні завдань польоту, які можуть бути прирівняні до добових витрат, що виплачуються в період відрядження.

- Витрати на харчування учасників спортивних заходів, у тому числі суддів, на час перебування на спортивних змаганнях та навчально-тренувальних зборах у межах установлених норм.

- Стипендії, що призначаються згідно з діючим законодавством, видатним діячам науки, освіти та культури, фізичної культури та спорту, інформаційної галузі, олімпійським і параолімпійським чемпіонам, видатним спортсменам і тренерам з олімпійських видів спорту, талановитим і перспективним спортсменам, молодим ученим, та інші державні стипендії.

- Витрати на проведення культурно-освітніх і оздоровчих заходів та утримання громадських служб (крім оплати праці працівників, які їх обслуговують). Витрати на благоустрій садівничих товариств (будівництво шляхів, енерго- та водопостачання, осушення та інші витрати загального характеру), будівництво гаражів для працівників.

- Вартість житла, переданого у власність працівникам.

- Витрати підприємств на оплату послуг з лікування працівників, які були надані установами охорони здоров'я.

- Матеріальна допомога разового характеру, що надається підприємством окремим працівникам у зв'язку із сімейними обставинами, на оплату лікування, оздоровлення дітей, поховання та інші.

Організація оплати праці на підприємствах здійснюється на основі розподілу функцій і робіт, нормування, тарифної системи, форм і систем оплати праці.

Тарифна система оплати праці є сукупністю взаємопов'язаних елементів: тарифної сітки, тарифних ставок, схем посадових окладів і тарифно-кваліфікаційних характеристик.

Тарифно-кваліфікаційні характеристики використовуються для розподілу робіт і працівників залежно від їх, відповідно, складності та кваліфікації за розрядами тарифної сітки і є основою формування та регулювання (диференціації) заробітної плати.

Тарифна сітка встановлює відповідні співвідношення у оплаті праці працівників різної кваліфікації. Вона являє собою сукупність тарифних розрядів і відповідних їм тарифних коефіцієнтів.

В Україні з 1993 року впроваджується єдина тарифна сітка розрядів і коефіцієнтів оплати праці працівників державних організацій і підприємств. Вона складається з 25 тарифних розрядів, що поширюються на всіх працівників підприємства (керівників спеціалістів, службовців, робітників).

Мінімальна заробітна плата – це встановлений державою розмір заробітної плати, нижче якого не може проводитися оплата за фактично виконану найманим працівником повну місячну (денну або годинну) норму праці (робочого часу). До мінімальної заробітної плати не включаються доплати, надбавки та компенсаційні виплати. В той же час, розмір оплати праці може бути нижчим від встановленої державою мінімальної заробітної плати у разі невиконання норм виробітку, виготовлення продукції, що виявилася браком, простою та з інших причин, передбачених законодавством, які мали місце з вини працівника [7].

Галузева диференціація та диференціація оплати за умовами праці здійснюється за допомогою коефіцієнтів співвідношення до мінімальної заробітної плати мінімальних тарифних ставок по галузях народного господарства України.

Встановлені тарифні ставки, коефіцієнти та розряди, які визначають міру оплати праці, самі по собі не дають можливості розрахувати заробіток того чи іншого працівника. Виникає необхідність їх зв'язку з фактичними результатами

(витратами) праці. Саме цю функцію виконують форми та системи оплати праці, обумовлюючи визначений порядок її нарахування.

Основними вимірниками витрат праці є кількість виготовленої продукції (наданих послуг) відповідної якості або робочий час, тобто кількість днів, годин, протягом яких працівник зайнятий на підприємстві. Такому поділу вимірників витрат праці відповідають дві форми оплати праці, що базуються на тарифній системі – почасова і відрядна, що включають ряд систем для різних організаційно-технічних умов виробництва.

Форми і системи оплати праці встановлюються підприємствами та організаціями самостійно у колективному договорі з дотриманням вимог і гарантій, передбачених законодавством, генеральною та галузевими (регіональними) угодами (рис. 1.2).

Рис.1.2 – Форми і основні системи оплати праці [30]

Основною формою оплати праці в бюджетних установах є погодинна. Погодинна форма оплати праці в бюджетних установах має дві системи – просту погодинну й почасово-преміальну. Ступінь поширення останньої в бюджетних установах визначається їхніми фінансовими можливостями: за рахунок економії фонду заробітної плати, кошторису доходів і видатків, позабюджетних коштів. Показники преміювання залежать від характеру бюджетної установи.

Нарахування заробітної плати при погодинній оплаті праці: сума нарахованої заробітної плати визначається шляхом множення відпрацьованих нормо-годин на тарифну ставку, а розмір премій визначається шляхом множення суми погодинної заробітної плати на визначений процент премій :

- Проста почасова (заробіток $Z_{пп}$ залежить від тарифної ставки (C), що відповідає присвоєному працівникові тарифному розряду, та відпрацьованого ним часу (\mathcal{C}):

$$Z_{пп} = C \cdot \mathcal{C} \quad (1.1)$$

- Почасово-преміальна (заробіток залежить від тарифної ставки (C), відпрацьованого часу (\mathcal{C}) та премії за досягнення певних кількісних або якісних показників (Π):

$$Z_{пп} = C \cdot \mathcal{C} + \Pi \quad (1.2)$$

Оплата праці за місячними посадовими окладами застосовується щодо працівників, робота яких має стабільний характер (технічні виконавці, деякі посади робітників) і щодо керівників та спеціалістів. Така оплата праці теж може бути простою (весь заробіток складається лише із встановленого окладу), і преміальною (заробіток складається із встановленого окладу та премії за досягнення певних показників, що заохочуються).

При відрядній формі оплата праці проводиться за нормами і розцінками, встановленими, виходячи з розряду виконуваних робіт. Присвоєний працівникові кваліфікаційний (тарифний) розряд є підставою для надання йому можливості виконувати роботу відповідної складності. Основними умовами застосування відрядної оплати праці є наявність кількісних показників роботи, що безпосередньо залежать від конкретного працівника і піддаються точному обліку, а також необхідність стимулювання зростання випуску продукції та існування реальних можливостей підвищення виробітку на конкретному робочому місці.

Проста відрядна (відрядний заробіток (Z_v), розраховується множенням кількості виробленої продукції (K) на її розцінки (\mathcal{C}):

$$Z_v = K \cdot \mathcal{C} \quad (1.3)$$

Відрядно-преміальна (оплата праці $Z_{ВП}$ включає відрядний заробіток Z_B і премії за досягнення результатів, що заохочуються (Π)):

$$Z_{ВП} = Z_B + \Pi = K \cdot Ц + \Pi \quad (1.4)$$

Відрядно-прогресивна (робота, виконана в межах встановленої норми (H_0), оплачується за звичайними розцінками ($Ц_0$) і а робота, виконана понад норму ($H_{П}$) за прогресивно зростаючими розцінками ($Ц_{П}$)):

$$Z_{прогр} = H_0 \cdot Ц_0 + H_{П} \cdot Ц_{П} \quad (1.5)$$

Непряма відрядна (заробіток працівника ($Z_{НВ}$) залежить від результатів праці працівників, що ним обслуговуються (коефіцієнта виконання норми виробітку ($K_{ВН}$)):

$$Z_{НВ} = Ц \cdot Ч \cdot K_{ВН} \quad (1.6)$$

Акордна (розмір заробітку встановлюється за виконання всього комплексу робіт із визначенням терміну виконання).

Акордно-преміальна (передбачає ще і премії за якісне або дострокове виконання робіт).

Особливим різновидом відрядних систем заробітної плати є відсоткова, за якої її розмір (Z) встановлюється як частка (відсоток) (n) певних показників (P) (результатів роботи, що заохочуються, – виторгу, товарообігу, доходу, прибутку тощо):

$$Z = n \cdot P \quad (1.7)$$

Відрядні системи заробітної плати доцільно застосовувати в таких умовах:

- можливість точного кількісного обліку результатів праці;
- відсутність впливу на результати чинників, які не залежать від трудових зусиль працівника;
- реальна можливість працівника своїми зусиллями збільшувати результати роботи;
- необхідність стимулювати зростання обсягів виробництва або скорочувати чисельність працівників за рахунок інтенсифікації праці;

– відсутність негативного впливу відрядної оплати на рівень якості продукції, дотримання технологічних режимів і вимог техніки безпеки, раціональність використання сировини, матеріалів, енергії.

За відсутності таких умов доцільніше застосовувати почасові системи заробітної плати. Слід підкреслити, що за почасової форми заробітної плати умовою отримання заробітку за фактично відпрацьований час повинно бути виконання певного обсягу роботи, який встановлюється нормованим завданням. Широке застосування почасової оплати вимагає також чіткої організації забезпечення виробництва сировиною, матеріалами, енергією, технічним обслуговуванням, інформацією тощо.

1.4. Методика бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці за національними стандартами

Облік витрат праці, використання робочого часу та виробітку. Бухгалтерський облік праці і заробітної плати ґрунтується на системі показників, документаций та рахунків. Основними показниками обліку праці та її оплати на підприємстві є чисельність працюючих різних професій, їхня кваліфікація, витрати робочого часу в годино-днях, кількість виготовленої продукції або обсяг виконаних робіт, розмір фонду оплати праці різним категоріям робітників за видами нарахувань, преміальні виплати, розмір сум, нарахованих і використаних на оплату відпусток, виплати на соціальне страхування працюючих, розмір відрахувань за їх видами.

Чисельність працюючих визначається підприємством. Облік особового складу на підприємстві ведуть у службі кадрів. Облік за використанням робочого часу і контроль за станом трудової дисципліни здійснюється на підприємстві шляхом табельного обліку. В таблиці відображається час, відпрацьований працівником і неявки на роботу.

Робочий час – це встановлений законом або угодою сторін час, протягом якого робітники і службовці згідно з правилами внутрішнього розрядку повинні виконувати свої трудові обов'язки.

Робочий день – це встановлена законом норма робочого часу протягом доби, яка лежить в основі його правового регулювання. Нормування робочого часу протягом календарного тижня є робочим тижнем. При п'ятиденному робочому тижні встановлена тривалість робочого тижня - 40 годин, яка поширюється на всіх працівників, фахівців та керівників. Крім тих, для яких законодавче встановлена скорочена тривалість робочого часу.

Статтею 51 КЗпП України передбачено скорочену тривалість робочого часу: для працівників віком від 6 до 18 років - 6 годинний робочий день при шестиденному робочому тижні, тобто 36 - годинний робочий тиждень, а для осіб віком від 15 до 16 років є 4 годинний робочий день, тобто 24 - годинний робочий тиждень; для працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, - не більше 36 годин на тиждень [9].

Для ведення обліку використання робочого часу на підприємстві кожному працівнику присвоюється табельний номер, який проводиться у всіх документах по обліку праці і заробітної плати. Для первинного обліку чисельності персоналу на підприємстві використовуються наступні документи:

- а) наказ керівника підприємства про прийоми на роботу даного працівника з вказанням дати зарахування на роботу;
- б) наказ про перевід на іншу роботу;
- в) наказ про звільнення;
- г) записна про надання відпустки тощо.

Табель представляє собою іменний список працівників цеху і ведеться роздільно по робітниках, службовцях і т.п., а по категоріям працюючих в порядку табельних номерів.

Табель складається за два - три дні до початку розрахункового періоду на основі табеля за минулий місяць. Облік явок на роботу і використання робочого часу здійснюється на підприємстві методом загальної реєстрації, тобто відмітки всіх хто явився, хто запізнився чи неявки.

Табелі обліку ведуться на підприємстві щомісячно особами, що призначені наказом. В кінці по табелю визначається кількість відпрацьованих днів. Заповнений

табелі та інші документи, оформлені належними підписами в останній робочий день здаються в бухгалтерію для нарахування заробітної плати.

Отже, завданнями табельного обліку є:

- а) контроль за явкою на роботу і залишенням роботи;
- б) виявлення причин запізнь або неявки на роботу;
- в) одержання даних про фактично відпрацьований працівниками час, склад робочого часу;
- г) складання звітності про наявність працюючих та її рух, про стан трудової дисципліни.

Для забезпечення правильного нарахування заробітної плати необхідно точно облікувати виробіток продукції або обсяг робіт, виконаних кожним працівником.

Під обліком виробітку розуміють сполучення способів одержання інформації, порядку її запису і застосування форм первинних документів.

Послідовне виконання обсягу робіт фіксується в нарядах, які здаються до бухгалтерії для нарахування заробітної плати. Наряди містять такі реквізити: номер наряду, дату видачі, прізвище, ім'я та по - батькові, табельний номер робітника, шифр цеху, вид оплати, операції, кількість виробітку в натуральному виразі, норму часу, розцінку за розрядом роботи.

Система обліку виробітку за кінцевою операцією і виробленою продукцією передбачає облік готових виробів, прийнятих відділом технічного контролю для здачі на склад або передачі на іншу виробничу дільницю.

Первинними документами про виробіток є рапорти або відомості виробітку бригади. В них зазначають прізвище, табельний номер робітника, розряд і кількість відпрацьованих годин.

Для нарахування основної заробітної плати робітникам-відрядникам необхідно мати підсумок про їх виробіток і розцінки за виконані роботи. Для обліку виробітку продукції використовуються різні первинні документи, що залежать від характеру виробництва, системи організації і оплати праці. На підприємствах, в

цехах з дрібносерійним та індивідуальним характером виробництва використовуються накопичувальні чи разові наряди.

У серійних виробництвах застосовується більш досконала документація – маршрутний лист, який виписується на всю партію продукції на весь шлях її обробки у даному цеху. Маршрутний лист, на відміну від наряду виписується на всю роботу (всі операції), виконувану різними робітниками для випуску відповідної партії продукції.

У масовому виробництві застосовується, як правило, змінний рапорт без маршрутного листка. Інколи ведеться журнал робіт типу табельної відомості, у якому проти прізвища кожного робітника щоденно проставляється кількість однорідного виробітку (кг, шт., тощо). Після закінчення визначеного періоду по кожному робітнику підраховують підсумок виробітку.

Первинні документи з обліку виробітку передаються в бухгалтерію, де вони перевіряються і групуються. Якщо облік ведеться на кількох документах, то в бухгалтерії складається нагромаджувальна карточка обліку виробітку.

На підставі цих первинних та групових документів здійснюється нарахування заробітної плати, яка визначається множенням встановленої розцінки за одиницею виробітку на кількість виробів. При відрядно-преміальній заробітній платі відзначається норма виробітку.

В тому випадку, коли робота здійснюється колективом по відрядній формі оплати праці, то порядок визначення заробітної плати такий:

- 1) визначається заробіток по тарифу кожного робітника і бригади в цілому множенням ставок тарифних відповідного розряду на кількість годин;
- 2) визначається коефіцієнт розподілу як відношення місячного заробітку бригади на загальний заробіток по тарифам;
- 3) визначається сума заробітної плати кожного робітника шляхом множення заробітної плати за тарифом кожного члена бригади на коефіцієнт розподілу.

Нарахування заробітної плати здійснюється у розрахунково-платіжній відомості по кожному працівнику за її видами (відрядна, погодинна, премії та різного

виду нарахування). До інших нарахувань відносяться доплати за роботу в святкові (вихідні дні), роботу в понад урочний час, персональні надбавки, інші доплати.

Працівник як застрахована особа має право на отримання матеріального забезпечення за період хвороби, догляду за хворими дітьми й відпустки по вагітності та пологах. Лікарняні нараховуються виключно на підставі листка непрацездатності, або як його ще називають лікарняного листа. Якщо людина подає його за основним місцем роботи – це має бути обов'язково оригінал, якщо по місту роботи, де вона працює сумісником – копія завірена підписом керівника та бажано печаткою основного місяця роботи. Якщо людина пішла на лікарняний у зв'язку з нещасним випадком на виробництві або професійним захворюванням, то до лікарняних ще надаються акт про нещасний випадок (акт розслідування професійного захворювання) встановленої форми. ЛН має бути оформлений відповідно до Інструкції № 532 [15], лікарняні виплачують у період та у випадках передбачених інструкцією про ЛН та Законом №1105. Допомогу по тимчасовій втраті непрацездатності не надають у випадках, які перераховані у ч.1 ст.23 Закону №1105 [6].

Лікарняні розраховуються за такою формулою:

$$\text{Лікарняні} = \text{сер. ЗП за 1 роб. д.} * \% \text{ страх. стажу} * \text{роб. дні невідпр. під час хвор.} \quad (1.8)$$

Перші 5 днів непрацездатності підприємство оплачує за свій кошт, а за період починаючи із 6 робочого дня – за рахунок фонду соцстрахування.

Ця формула підходить для більшості випадків, але не для всіх – за деяких обставин розрахунок буде дещо іншим. Випадки коли застосовуються спецправила: лікарняні обчислюють за календарними, а не робочими днями, якщо: робочий час працівника не подається точному обліку з огляду на особливості такої праці або працівник розподіляє свій робочий час на власний розсуд (робота вдома або страховий агент тощо). Тобто фактично мова йде про працівників з ненормованим робочим днем. В розрахунок беруть не середньоденну, а погодинну зарплату, якщо: облік робочого часу ведеться погодинно (тобто оплата праці проводиться за погодинною системою) або встановлено підсумований облік робочого часу або у розрахунковому періоді у працівника був неповний робочий день. У такому випадку

середньогодинну оплату праці множать на кількість годин, які працівник мав відпрацювати під час хвороби і на коефіцієнт трудового стажу.

Відразу зазначимо, що страховий стаж не має значення якщо лікарняний пов'язаний з нещасним випадком або професійним захворюванням. Без урізання також залишається середній заробіток осіб страховий стаж яких більше 8 років, а також пільговиків.

Відсоткові розміри, на які коригують середній заробіток, залежно від страхового стажу:

50% – якщо страховий стаж до 3 років;

60% – коли страховий стаж від 3 до 5 років;

70% – якщо страховий стаж від 5 до 8 років;

100% – при страховому стажі понад 8 років.

Право на 100% розмір лікарняних, незалежно від стажу, мають такі категорії працівників:

Особи, віднесені до 1 - 3 категорій «інвалідів» постраждалих унаслідок Чорнобильської катастрофи;

Один із батьків (особа, яка їх замінює), який доглядає хвору дитину віком до 14 років, потерпілу від Чорнобильської катастрофи;

Ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону про статус ветеранів;

Особи, віднесені до жертв нацистських переслідувань за Законом № 1584.

Донори, які мають право на пільгу за ст. 10 Закону про донорство.

У загальному випадку розрахунковим періодом є 6 повних календарних місяців, а для сезонних працівників – 12 календарних місяців, що передують місяцю в якому настав страховий випадок.

Якщо людина відпрацювала менше 6 місяців перед місяцем настання страхового випадку, то до розрахунку беруть наявні повні календарні місяці. Наприклад робітника прийняли на роботу в березні, а захворів він у травні. Отже до розрахунку візьмуть єдиний повний календарний місяць – квітень.

Якщо людину прийняли на роботу у перший робочий день місяця то його беруть у розрахунок, якщо на другий робочий день і пізніше – до розрахунку його не беруть.

Якщо працівник ще не відпрацював жодного повного календарного місяця, тоді до розрахунку беруть фактично відпрацьований час з моменту прийняття працівника на роботу.

Згідно зі ст. 23 Закону №1105, допомога з тимчасової непрацездатності не надається [6]:

– у разі одержання застрахованою особою травм або її захворювання при вчиненні нею злочину;

– у разі навмисного заподіяння шкоди своєму здоров'ю з метою ухилення від роботи чи інших обов'язків або симуляції хвороби;

– за час перебування під арештом і за час проведення судово-медичної експертизи;

– за час примусового лікування, призначеного за постановою суду;

– у разі тимчасової непрацездатності у зв'язку з захворюванням або травмою, що сталися внаслідок алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних з таким сп'янінням;

– за період перебування застрахованої особи у відпустці без збереження зарплати, творчій відпустці, додатковій відпустці у зв'язку з навчанням.

У звітності лікарняні відображають у тому місяці у якому відбулося їх нарахування. Суми, що припадають на різні місяці фіксують окремими рядками, вказуючі кожен період окремо.

Правила оподаткування такі ж самі як і для заробітної плати без всяких відмінностей ПДФО – 18%. Ставка обкладання військового збору - 1,5%.

Нараховуються лікарняні на 663 рахунку – «Розрахунки за іншими виплатами». У формі №1ДФ лікарняні відображаються у складі нарахованої зарплати за ознакою доходу «101», оскільки згідно з Довідником ознак доходів суми виплат у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності (лікарняні) відображаються у податковому розрахунку за ф. 1ДФ під ознакою доходу «101».

Відпустка - це встановлена законом, колективним договором або трудовим контрактом певна кількість календарних днів безперервного відпочинку, які надаються працівникові роботодавцем у календарному році з оплатою або без оплати їх із збереженням місця роботи (посади) за працівником на цей час.

Відповідно до статей 2 та 6 Закону України «Про відпустки» право на відпустки мають громадяни України, які перебувають у трудових відносинах з підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також працюють за трудовим договором у фізичної особи (далі- підприємство) [3].

Іноземні громадяни та особи без громадянства, які працюють в Україні, мають право на відпустки нарівні з громадянами України.

Право на відпустки забезпечується:

- гарантованим наданням відпустки визначеної тривалості із збереженням на її період місця роботи (посади), заробітної плати (допомоги) у випадках, передбачених Законом «Про відпустки» [3];

- заборонаю заміни відпустки грошовою компенсацією, крім випадків, передбачених у ст. 24 Закону «Про відпустки» та ст. 83 КЗпП. [3, 9].

За бажанням працівника у разі його звільнення (крім звільнення за порушення трудової дисципліни) йому має бути надано невикористану відпустку з наступним звільненням. Датою звільнення у цьому разі є останній день відпустки.

Уразі звільнення працівника у зв'язку із закінченням строку трудового договору невикористана відпустка може за його бажанням надаватися й тоді, коли час відпустки повністю або частково перевищує строк трудового договору. У цьому разі чинність трудового договору продовжується до закінчення відпустки.

Згідно зі ст. 4 Закону «Про відпустки» встановлено такі види відпусток [3]:

1) щорічні відпустки: основна відпустка; додаткова відпустка за роботу із шкідливими та важкими умовами праці; додаткова відпустка за особливий характер праці; інші додаткові відпустки, передбачені законодавством;

2) додаткові відпустки у зв'язку з навчанням;

3) творча відпустка;

4) соціальні відпустки:

5) відпустки без збереження заробітної плати. Законодавством, колективним договором, угодою та трудовим договором можуть установлюватись інші види відпусток.

Упродовж року підприємства створюють забезпечення виплат за час відпусток, потрібних для цілей бухгалтерського обліку, а саме: для планомірного формування собівартості продукції (робіт, послуг). Ця норма є імперативною та регулюється П(С)БО 11 та П(С)БО 26. Щомісяця розрахована сума резерву включається в бухгалтерському обліку до складу витрат звітного періоду.

Синтетичний і аналітичний облік заробітної праці. Підприємство здійснює нарахування заробітної плати та проводить утримання із заробітної плати. На підприємстві для нарахування заробітної плати та утримання з неї, застосовуються такі документи: таблиць обліку робочого часу; розрахунково-платіжна відомість; особові картки; довідка про суми виплачених доходів і утримань податків з фізичних осіб; довідка про перерахунок податку з доходів фізичних осіб.

Після розрахункової обробки первинних документів по обліку виробітку, відпрацьованого часу та іншої вихідної інформації для розрахунків по оплаті праці, складаються розрахункові відомості, які узагальнюють статистичні дані по розрахунках з робітниками та службовцями.

На сьогоднішній день дуже широко використовуються засоби обчислювальної техніки – це призвело до появи нових прийомів та методів організації обліку. Відмінною їх особливістю є можливість складання в автоматичному режимі машинограм, узагальнюючих облікову інформацію в розрізах, необхідних для управління, контролю, аналізу та складання бухгалтерської звітності.

Для узагальнення інформації про розрахунки з персоналом (як облікового, так і не облікового складу підприємства) з оплати праці, а також розрахунки за не отриману персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами) використовується балансовий рахунок 66 „Розрахунки з оплати праці».

По кредиту рахунку 66 відображаються нарахована працівникам підприємства основна і додаткова заробітна плата, премії, допомога з тимчасової непра-

цездатності, матеріальна допомога, суми індексації заробітної плати у зв'язку з інфляцією, суми компенсації втрати працівниками частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплати та інші нарахування, які є доходом працівника (дивіденди, дохід від розподілу прибутку, вартість оплаченого підприємством проїзду тощо), за дебетом – виплата заробітної плати, премій, допомоги, матеріальної допомоги, вартість отриманих у рахунок оплати праці матеріалів, продукції, товарів, а також суми утриманих податків і зборів, платежів за виконавчими листами та інші утримання з нарахованих сум оплати праці персоналу. Рахунок 66 має субрахунки, наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Перелік та характеристика субрахунків рахунку 66
«Розрахунки з оплати праці»*

Номер рахунку	Назва рахунку	Характеристика рахунку
661	«Розрахунки із заробітної плати»	По кредиту відображаються суми нарахованої робітникам основної і додаткової заробітної плати, премій, допомоги з тимчасової непрацездатності, а по дебету – утримання із заробітної плати, суми виплаченої заробітної плати, а також депонована заробітна плата.
662	«Розрахунки з депонентами»	По кредиту відображаються суми своєчасно не виданої заробітної плати, премій, допомоги тощо працівникам підприємства. По дебету субрахунку № 662 «Розрахунки з депонентами» відображаються видачі депонованих сум.
663	«Розрахунки за іншими виплатами»	По кредиту відображають нарахування виплат, які не входять до складу фонду оплати праці, зокрема допомога у зв'язку з частковим безробіттям, допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю. У дебет відносять виплати, що не входять до складу фонду оплати праці.

* складено за даними [14]

Нараховані, але не отримані персоналом підприємства у встановлений термін суми з оплати праці відображаються за кредитом субрахунку 662.

Аналітичний облік депонованої заробітної плати ведеться у книзі (картках) обліку депонованих сум або безпосередньо в реєстрах невиданої заробітної плати, які складаються касиром.

При розрахунках із працюючими при ручному способі обробки документів суми вносять у розрахункові відомості або розрахунково-платіжні відомості. Розрахункові відомості по заробітній платі працюючих за місяць складаються з розділів «Нарахування заробітної плати», «Відраховано, передано, внесено, виплачено», «Належить на 1 число сума до виплати».

Розрахунково-платіжні відомості виконують подвійну функцію: по-перше, за їх допомогою виконуються розрахунки з працюючими, по-друге, вони є формою аналітичного обліку рахунка 66 “Розрахунки з оплати праці”.

Аналітичний облік розрахунків з персоналом ведеться за кожним працівником, видами виплат та утримань. Сума всіх нарахувань заробітної плати по кожному аналітичному рахунку (тобто по кожному працівникові) дорівнює кредитовому обороту синтетичного рахунка 66 за звітній місяць, тобто сумі нарахованої заробітної плати по цеху, відділу та підприємству у цілому. Сума усіх утримань по аналітичних рахунках дорівнює дебетовому обороту синтетичного рахунку 66 “Розрахунки з оплати праці”.

Аналітичний облік розрахунків з персоналом ведеться по кожному працівникові, видах виплат і утримань.

Відображення затрат підприємства, у тому числі і затрат на оплату праці, можна здійснювати трьома способами:

- за допомогою рахунків тільки класу 9 „Витрати діяльності»;
- за допомогою рахунків класів 8 і 9;
- малим і неприбутковим підприємствами можна відображати затрати на оплату праці за допомогою рахунків класу 8 „Витрати за елементами» без використання класу 9.

Заробітна плата виплачується працівникам у терміни, встановлені колективним договором, але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів згідно ст. 115 КЗП і ст. 24 Закону України «Про оплату праці» [7,9]. У разі, коли день виплати заробітної плати збігається з вихідним, святковим або неробочим днем, заробітна плата виплачується напередодні. Виплата зарплати за першу половину місяця здійснюється за фактично

відпрацьований час виходячи із розміру тарифних ставок (посадових окладів) працівників. Повністю заробітна плата повинна бути виплачена не пізніше 7 числа місяця, наступного за тим, у якому вона була нарахована. Заробітна плата працівникам за весь час щорічної відпустки виплачується не пізніше ніж за три дні до початку відпустки. Виплачуватися заробітна плата може в готівковій і безготівковій формах, яка наведена у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Кореспонденція рахунків з обліку виплат заробітної плати [37]

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Виплата готівкою			
1	Виплачено заробітну плату через касу підприємства	661	301
Виплата безготівковим шляхом			
1	Перераховано кошти з поточного рахунку банку на виплату заробітної плати	313	311
2	Перераховано кошти, призначені на виплату заробітної плати на рахунки працівників	661	311

При виплаті в готівковій формі кошти підприємство може отримувати в установі банку за чеком, або брати кошти з готівкової виручки. На суму заробітної плати виписується видатковий касовий ордер і відомість на виплату грошей, яка являє собою список працівників, які повинні отримати заробітну плату, з вказанням навпроти кожного прізвища суми коштів, яку працівник повинен одержати. Факт того, що заробітна плата видана, підтверджує підпис працівника у відповідній колонці навпроти свого прізвища.

Заробітна плата на підприємстві може виплачуватися протягом трьох, в окремих випадках – протягом п'яти робочих днів (для виплати зарплати віддаленим підрозділам залізничних та морських підприємств). Після закінчення встановлених строків виплат, пов'язаних з оплатою праці, касир повинен здати депоновану суму зарплати до банку.

Для виплати заробітної плати через установи банку підприємство подає до банку (з яким укладено відповідний договір) розрахункову відомість, в якій по

кожному працівникові вказано ідентифікаційний код; прізвище, ім'я і по батькові; суму заробітної плати до виплати.

Працівники підприємства повинні відкрити в даній установі банку рахунки, на які й будуть потрапляти кошти, перераховані підприємством. Працівники можуть отримувати ці кошти в касі банку чи отримати банківські пластикові картки, за допомогою яких можна розраховуватися за куплені товари або отримувати необхідну суму готівки з банкомату. Також працівники можуть вносити кошти на свій рахунок через касу банку. На залишок коштів, які знаходяться на рахунку нараховуються відсотки.

Облік заробітної плати базується на загальноприйнятих концепціях та принципах. Однак витрати з оплати праці та пов'язані з нею платежі становлять значну частину витрат та зобов'язань підприємства.

Із сум нарахованої заробітної плати членів трудового колективу, осіб, що працюють на підприємстві за трудовими угодами, договорами підряду, за сумісництвом, виконують разові роботи, здійснюються обов'язкові та добровільні утримання :

1.Обов'язкові утримання включають:

- податок на доходи фізичних осіб (18%);
- військовий збір (1,5%);
- нарахування єдиного соціального внеску:
 - працівникам (22 %);
 - працівникам-інвалідам (8,41 %).

2. Добровільні утримання :

- аліменти;
- за брак продукції.

Заробітна плата, як і інші доходи, що отримують фізичні особи, підлягає обкладенню податком на доходи фізичних осіб.

Платниками податку є:

– фізична особа – резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;

- фізична особа – нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- податковий агент.

Податок з доходів фізичних осіб сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання). Платник податку, що отримує доходи від особи, яка не є податковим агентом, та іноземні доходи, зобов'язаний включити суму таких доходів до загального річного оподаткованого доходу та подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів. Особою, яка не є податковим агентом, вважається нерезидент або фізична особа, яка не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності або не є особою, яка перебуває на обліку в органах державної податкової служби як особа, що проводить незалежну професійну діяльність. Розрахунок податкових зобов'язань з оподаткованого доходу платника податку, нарахованого у джерела його виплати, проводиться податковим агентом (у тому числі роботодавцем). Податок, утриманий з доходів резидентів та нерезидентів, зараховується до бюджету згідно з Бюджетним кодексом України. Такий порядок застосовується всіма юридичними особами, у тому числі такими, що мають філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, що розташовані на території іншої територіальної громади, ніж така юридична особа, а також відокремленими підрозділами, яким в установленому порядку надано повноваження щодо нарахування, утримання і сплати (перерахування) до бюджету податку (далі – відокремлений підрозділ). Контроль за правильністю та своєчасністю сплати податку здійснює орган державної податкової служби за місцезнаходженням юридичної особи або її відокремленого підрозділу. Відповідальність за своєчасне та повне перерахування сум податку до відповідного бюджету несе юридична особа або її відокремлений підрозділ, що нараховує (виплачує) оподатковуваний дохід.

Відповідальність за своєчасне та повне перерахування сум податку до відповідного бюджету несе фізична особа у випадках, визначених цим розділом.

Утримання податку на доходи фізичних осіб із доходів, нарахованих (виплачених) у вигляді заробітної плати, здійснюють за такою формулою [11]:

$$P_{\text{ДФО}} = (D - C_{\text{соцП}}) \cdot C_{\text{тПдох}}, \quad (1.9)$$

де $P_{\text{ДФО}}$ – податок на доходи фізичних осіб;

D – дохід, нарахований (виплачений) у вигляді заробітної плати;

$C_{\text{соцП}}$ – податкова соціальна пільга (якщо працівник має право на соціальну пільгу);

$C_{\text{тПдох}}$ – ставка податку на доходи.

Суми нарахованої зарплати, лікарняних та інших виплат, які виплачуються працівнику у зв'язку з трудовими відносинами, суми винагороди за ЦПД оподатковуються за єдиною ставкою ПДФО - 18 %.

Податкова соціальна пільга (ПСП) – одна з пільг, передбачених чинним податковим законодавством.

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень (абз.1 пп.169.4.1 ПКУ) [11].

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у випадку та у розмірі, передбачених пп. 169.1.2 ПКУ, визначається як добуток суми, визначеної в абз. 1 пп. 169.4.1 ПКУ, та відповідної кількості дітей.

Згідно із нормами підпункту 169.4.1 Податкового кодексу України податкова соціальна пільга - може застосовуватися до доходів найманих працівників у вигляді зарплати або прирівняних до зарплати виплат, якщо цей розмір доходу не перевищив прожиткового мінімуму, визначеного для працездатних осіб станом на 01

січня звітного року, помноженого на коефіцієнт 1,40 та округленого до найближчих 10 грн.

Податкова соціальна пільга у 2023 році може застосовуватися до максимального розміру доходу фізособи = 3760,0 грн.

У 2023 році базова пільга становить: $2684,0 \text{ грн} \times 50 \% = 1342,0 \text{ грн}$

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) у 2023 році утримано з суми 2418,0 грн (3760,0 грн (заробітна плата) – 1342,0 грн (ПСП) = 2418,0 грн. [48].

Податкова соціальна пільга застосовується до нарахованого місячного доходу платника податку у вигляді заробітної плати виключно за одним місцем його нарахування (виплати). Для того, щоб при утриманні податку із заробітної плати можна було враховувати соціальну пільгу, працівник повинен подати працедавцю відповідну заяву за формою, визначеною центральним податковим органом. Якщо працівник отримує дохід в кількох місцях праці, то соціальна пільга може враховуватися по одному з них за бажанням працівника. Тобто можна відмовитися від соціальної пільги за основним місцем праці і застосовувати її за сумісництвом, подавши відповідні заяви а також довідку про те, що за основним місцем праці працівник не має соціальної пільги.

Право на застосування ПСП має [11]:

1. У розмірі 100% має будь-який платник податку, але з урахуванням розміру доходу (у 2023 р – якщо дохід менше ніж 3760,0 грн.).

2. У розмірі 150% має право:

- самотні матір чи батько, вдова чи вдівець, опікун, піклувальник – з розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;
- людина, яка утримує дитину з інвалідністю – у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років;
- люди, віднесені, згідно із законом, до першої або другої категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема ті, хто нагороджені грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їхньою участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;
- учні, студенти, аспіранти, ординатори, ад'юнкти;

– особи з інвалідністю I або II групи, зокрема з дитинства. Проте це не стосується осіб з інвалідністю I і II групи з-поміж учасників бойових дій під час Другої світової війни або осіб, які у той час працювали в тилу;

– особи, яким присуджено довічну стипендію – як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, зокрема журналісти;

– учасники бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту тощо.

3. У розмірі 200% до доходу:

– особи, яка є Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави;

– особи – учасника бойових дій під час Другої світової війни або особи, яка у той час працювала в тилу, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;

– особи – колишнього в'язня концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особи, визнаної репресованою чи реабілітованою;

Працівник має право самостійно визначити, якого розміру ПСП він бажає застосовувати до свого доходу у вигляді зарплати. Платник ПДФО має право на фактичне застосування тільки одного розміру ПСП (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - Розміри ПСП у 2023 р.

Вид ПСП (норма ПКУ)	Розмір ПСП, грн.
Звичайна ПСП (п.п. 169.1.1)	1342,00
Звичайна ПСП для дітей(п.п. 169.1.2)	1342,00 x кількість дітей віком до 18 років
Підвищенана ПСП (пп. «в» - «е» п.п 169.1.3)	2013,00
Мвксимальна ПСП (пп. «а» - «г» п.п. 169.1.4)	2684,00

* складено за даними [48]

Отже, ті, хто мають підстави обирати ПСП за двома розмірам (ставкамі), повинні чітко визначити, який саме розмір ПСП вони бажають застосовувати. Свій вибір платник ПДФО прямо зазначає у заяві про застосування ПСП, втрачаючи при цьому право на одночасне застосування іншого розміру ПСП. Змінити розмір ПСП

працівник може, лише подавши нову заяву про застосування ПСП, і тільки з місяця, в якому подано таку заяву, розмір ПСП може бути змінено.

Утримання ПДФО в обліку відображається на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», що призначений для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету. На рахунку 64 також узагальнюється інформація про інші розрахунки з бюджетом, зокрема за субсидіями, дотаціями та іншими асигнуваннями. Порядок справляння таких платежів регулюється чинним законодавством.

За кредитом рахунку 64 відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом — належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо. Перелік та характеристика субрахунків до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» наведена в таблиці 1.4 .

Таблиця 1.4 – Перелік та характеристика субрахунків рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами»*

Номер рахунку	Назва рахунку	Характеристика рахунку
641	«Розрахунки за податками»	Ведеться облік податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до чинного законодавства (податок на прибуток, або податок на додану вартість чи інші податки).
642	«Розрахунки за обов’язковими платежами»	Ведеться облік розрахунків за зборами (обов’язковими платежами), які справляються відповідно до чинного законодавства та облік яких не ведеться на рахунку 65 «Розрахунки зі страхування».
643	«Податкові зобов’язання»	Ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню).
644	«Податковий кредит»	Ведеться облік суми податку на додану вартість, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов’язання.

* складено за даними [14]

Податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання).

Аналітичний облік ведеться за кожним видом зборів та відрахувань, по страховальниках та окремих договорах страхування.

Згідно Податкового кодексу України №2755-VI від 02.12.2010 р. зі змінами та доповненнями, підприємства зобов'язані від фонду оплати праці перераховувати єдиний соціальний внесок до позабюджетних фондів. Сума єдиного соціального внеску залежить від класу професійного ризику виробництва, який визначається Фондом соціального страхування від нещасних випадків за видом економічної діяльності підприємства. Величина внеску становить 22% від фонду оплати праці з суми оплати праці кожного працівника і 8,41 % від заробітної плати працівників-інвалідів [11].

Терміни виплати заробітної плати встановлюються колективним договором. Відповідно до статті 115 Кодексу Законів про працю заробітна плата в Україні повинна виплачуватися не рідше двох разів на місяць. Проміжок між виплатами не може перевищувати 16 днів, а остаточний розрахунок за місяць має відбутися не пізніше ніж за сім днів після його закінчення.

Заробітна плата за першу половину місяця не може бути менше ніж плата за фактично відпрацьований час. Незалежно від дати виплати авансу першою половиною місяця вважається період з першого по п'ятнадцяте число. Разом з тим законодавством не забороняється виплачувати заробітну плату в більшому розмірі.

Бухгалтерам слід чітко дотримуватися термінів виплати заробітної плати, адже за їх порушення передбачені чималі штрафні санкції.

Згідно з п.п. 164.2.1 ст. 164.2 ст. 164 ПКУ доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту) включаються до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку [11].

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, - обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової

соціальної пільги за її наявності (п. 164.6 ст. 164 ПКУ).

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування податком на доходи фізичних осіб визначається як нарахована заробітна плата зменшена на суми страхових внесків, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності, передбачених п. 164.6 ст. 164 ПКУ, але без зменшення на суму єдиного внеску. При цьому, доходи у вигляді заробітної плати оподатковуються за ставкою 18% - ПДФО, 1,5 % -Військовий збір (ВЗ).

Утримання з заробітної плати здійснюються за рахунком 65 «Розрахунки за страхуванням» призначений для обліку розрахунків за відрахуванням на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, за індивідуальним страхуванням персоналу підприємства, страхуванням майна та за іншими розрахунками за страхуванням.

За кредитом рахунку 65 відображаються нараховані зобов'язання за страхуванням, а також одержані від органів страхування кошти, за дебетом — погашення заборгованості та витрачання коштів страхування на підприємстві. Характеристика субрахунків до рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» наведена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Характеристика субрахунків рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням»*

Номер рахунку	Назва рахунку	Характеристика рахунку
651	«За розрахунками із загально обов'язкового державного соціального страхування»	ведеться облік розрахунків за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування тощо.
652	«За соціальним страхуванням»	ведеться облік розрахунків із Фондом соціального страхування України за збором на обов'язкове соціальне страхування.
654	«За індивідуальним страхуванням»	ведеться облік розрахунків зі страховими організаціями по індивідуальному страхуванню персоналу підприємства, за їх письмовими дорученнями, у разі добровільного страхування.
655	«За страхуванням майна»	ведеться облік розрахунків за страхуванням майна підприємства та майна працівників підприємства. Такі страхові платежі підлягають перерахуванню страховим організаціям.

* складено за даними [14]

Обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття визначено у ст. 180 СКУ. Сплата аліментів може бути добровільною або примусовою (за рішенням суду). Аліменти, що виплачуються платнику податку згідно з рішенням суду або за добровільним рішенням сторін у сумах, визначених згідно із СКУ, звільнені від оподаткування податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Виняток становлять аліменти, що виплачуються нерезидентом – такі аліменти повинні оподатковуватись ПДФО незалежно від їх розміру, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України (пп. 165.1.14 ПКУ).

Роботодавець, що утримує аліменти згідно з рішенням суду або за добровільним рішенням сторін, відображає суму аліментів у податковому розрахунку за ф. 1ДФ під ознакою доходу “140”.

Враховуючи вимоги п. 161 р. ХХ ПКУ, військовий збір з аліментів не утримується, крім аліментів, які виплачуються нерезидентами. Єдиний соціальний внесок з аліментів не утримується, оскільки вони не включаються до фонду оплати праці [11].

В таблиці 1.6 наведено типові проведення з нарахування та утримань з заробітної плати з використанням рахунків класу 9 „Витрати діяльності».

Таблиця 1.6 – Основні проводки по нарахуванню та утримань з оплати праці [37]

№ п/п	Найменування господарської операції	Бухгалтерська проводка	
		дебет	кредит
1	Нарахована заробітна плата робітникам основного й допоміжного виробництв.	23	661
2	Нарахована заробітна плата інженерно-технічним працівникам, адміністративному та працівникам, зайнятим збутом персоналу.	91,92,93	661
3	Нараховано лікарняні за перші 5 днів непрацездатності	949	663
4	Нараховано лікарняні зарахунок Фонду	378	663
5	Утримано із заробітної плати (лікарняних)ПДФО	661 (663)	641
6	Утримано із заробітної плати (лікарняних) військовий збір	661 (663)	642
7	Утримано аліменти	661	685
8	Утримано витрати за послуги грошового переказу аліментів (25 грн. умовно)	661	685
9	Нараховано ЄСВ на лікарняні	949	951

№ п/п	Найменування господарської операції	Бухгалтерська проводка	
		дебет	кредит
10	Нараховані % ЄСВ	91(23, 92,93)	651
11	Виплачена з каси сума заробітної плати	661	301
12	Виплачена з банку сума заробітної плати	661	311
13	Перераховані кошти лікарняних	663	311
14	Повернуті до каси (банку) надлишки нарахованих сум	30 (311)	661
15	Депонована заробітна плата	661	662

Всі господарські операції після їх оформлення первинними документами записуються до облікових реєстрів.

Інформація, що міститься в облікових реєстрах, використовується для оперативного управління, економічного аналізу діяльності підрозділів і підприємства в цілому, а також для складання звітності. Тому своєчасне і повне відображення господарських операцій в облікових реєстрах – одна із обов'язкових умов якості й оперативності обліку.

Інформація про розрахунки з оплати праці узагальнюється за журнально-ордерною формою бухгалтерського обліку у журнал 5, 5А, за автоматизованою формою – у відповідних машинограмах.

Журнали 5, 5А «Облік витрат», призначені для відображення витрат виробничої діяльності. Даний журнал-ордер можна вести у двох варіантах: облік виробничих витрат із застосуванням рахунків класу 9 «Витрати діяльності» — Журнал 5 і облік виробничих витрат із застосуванням рахунків класів 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності» – Журнал 5А.

Якщо підприємство не застосовує рахунки класу 8, то облік витрат здійснюється у скороченому Журналі 5, якщо підприємство використовує рахунки класів 8 і 9, то облік витрат здійснюється в Журналі 5А. В обох журналах містяться аналітичні дані до рахунка 28 «Товари» та відомість аналітичного обліку запасів за рахунками чи субрахунками в розрізі за центрами відповідальності (матеріально відповідальними особами, місцями зберігання та місцями витрат). Показники Журналів 5 і 5А використовують при складанні Звіту про фінансові результати.

На даному етапі розвитку бухгалтерського обліку в Україні важливе місце займає автоматизація збирання й обробки облікової інформації. Завдання автоматизації – підвищення якості роботи як бухгалтерів зокрема, так і всієї бухгалтерії в цілому. Звичайно, найбільша кількість помилок в обліку при паперовій технології виникає на етапі перенесення даних з одного регістру в іншій, а також при складанні різноманітних довідок і звітів.

Використання автоматизованого обліку дає змогу повністю убезпечитися від подібних помилок, оскільки, як правило, при автоматизованому обліку ведеться тільки один обліковий регістр, всі інші формуються автоматично, і ризик помилки при перенесенні даних між регістрами дорівнює нулю.

В Україні використовується значна кількість програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку, що призначені для підготовки й обліку фінансово-господарських документів, накопичення інформації про здійснення господарських операцій на бухгалтерських рахунках, одержання внутрішньої і зовнішньої звітності підприємства. Використання даної системи дає змогу: готувати платіжні документи; виписувати рахунки на оплату і накладні на відпуск товарів; вести облік основних засобів, запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості, грошових коштів тощо; одержувати щомісячну звітність щодо руху засобів за відповідними рахунками; одержувати баланс підприємства та інші форми фінансової звітності.

Застосування в обліку діалогових режимів спілкування і видачі облікової інформації є однією з принципово нових якостей, властивих новій схемі узагальнення.

Діалогова форма ведення бухгалтерського обліку характеризується повною автоматизацією обробки і систематизації облікової інформації. Дані будь-якого рівня розробки можна отримати після відображення в обліку господарських операцій безпосередньо після введення її у базу даних.

Діалогова форма ведення бухгалтерського обліку передбачає автоматизоване виконання завдань у бухгалтерському обліку як у регламентному, так і в діалоговому режимі, забезпечує обмежений доступ як до первинної, так і до

систематизованої інформації шляхом введення паролів, перевірки повноважень на доступ до інформації.

Останнім часом облік на багатьох підприємствах комп'ютеризовано. Однак ще зустрічаються і «рукописні» форми обліку через слабку забезпеченість ПЕОМ, а також через те, що бухгалтерським працівникам важко освоїти комп'ютерні програми і технології в умовах постійного розвитку програмного забезпечення.

Якщо раніше введення і виведення інформації з комп'ютера зводилося до діалогового заповнення бухгалтерських реєстрів (журналів, карток тощо), то тепер введення даних більшою мірою підлаштовується під потреби програми, розробляються нові облікові реєстри, які поліпшують функціонування облікової системи в цілому.

1.5. Організація і методика аудиту розрахунків з оплати праці

Аудит розрахунків з оплати праці відіграє суттєву роль у системі як внутрішнього, так і зовнішнього аудиту. Це пов'язано з тим, що облік праці і заробітної плати є трудомістким, оскільки пов'язаний з обробкою великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує чимало часу.

Основною метою аудитора при перевірці оплати праці є визначення сильних сторін контролю, щоб переконатися, що істотні помилки відсутні.

Мета аудиту розрахунків з оплати праці – встановити дотримання підприємством чинного законодавства з оплати праці та правильність відображення господарських операцій в обліку; отримання достатніх доказів упевненості в ефективності їх використання, достовірності відображення та розкриття інформації відповідно до діючих принципів та тверджень (якісних аспектів) подання фінансової звітності та оцінка здатності підприємства забезпечувати відтворювальну, стимулюючу, регулюючу та соціальну функції заробітної плати для забезпечення подальшої безперервної діяльності підприємства [16].

Завдання аудиту розрахунків з оплати праці – встановити: дотримання законодавчо-нормативної бази із питань виплат (КЗпП, П(С)БО); ефективність

внутрішнього контролю витрат на оплату праці; правильність розрахунків виробітку за виконані роботи та надані послуги та їх відображення в обліку; обґрунтованість виплат заробітної плати за трудовими угодами та достовірність відображення в обліку; дотримання встановленого порядку віднесення витрат на оплату праці та собівартість продукції; правильність визначення розміру сукупного доходу, що підлягає оподаткуванню; відповідних нарахувань чи утримань; своєчасність перерахувань до бюджету утриманих сум податків та обов'язкових платежів; дотримання встановленого порядку депонування заробітної плати та своєчасності перерахування депонованих сум після закінчення строку позовної давності; резервування коштів для оплати відпусток [26].

Питання оплати праці регулюється нормативними документами, наведеними у п. 1.2.

Об'єктами аудиту праці та її оплати є трудова дисципліна та дотримання трудового законодавства; політика оплати праці; зобов'язання з оплати праці; розрахунки за виплатами працівникам; нарахування і утримання із заробітної плати.

Джерелами аудиторської перевірки обліку розрахунків із заробітної плати є (рис.1.3):

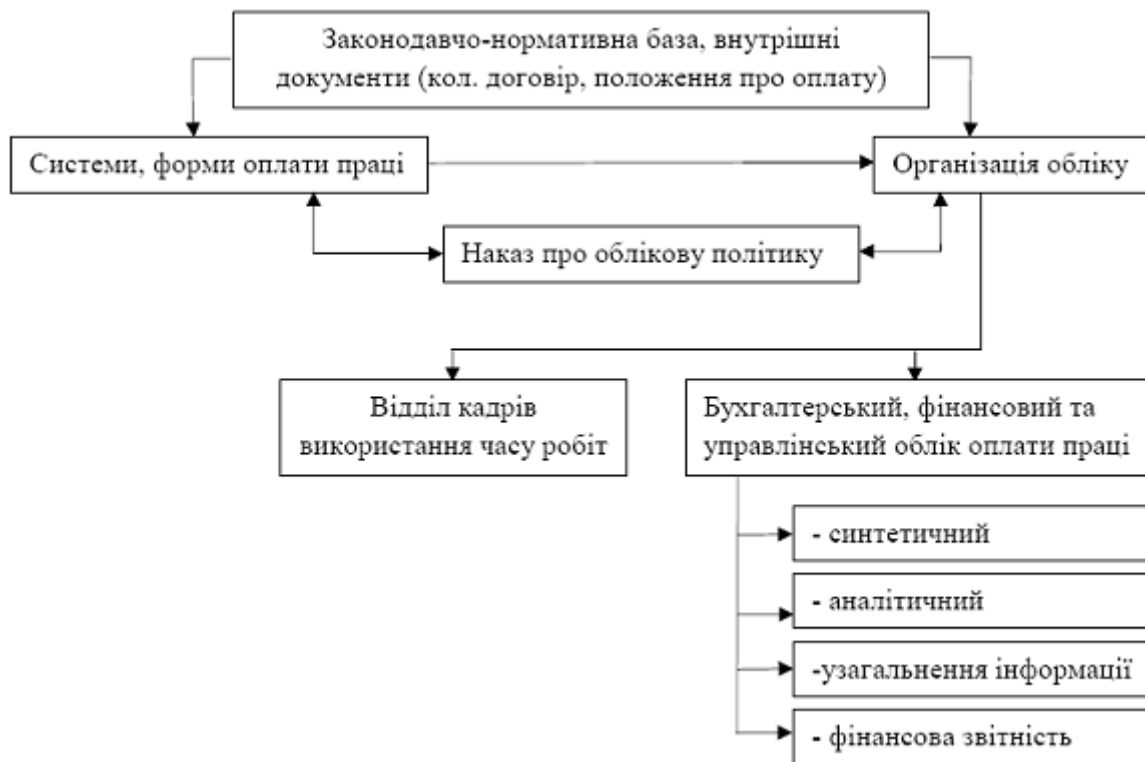

Рис. 1.3 – Система формування інформації щодо розрахунків з оплати праці [45]

1. Загально-організаційні документи: колективний договір; положення про оплату праці, про відпустки, преміювання; правила внутрішнього розпорядку; посадові інструкції; штатні розписи.

2. Кадрові документи: накази по кадрах (на прийом, звільнення, переведення, відпустки, преміювання тощо); особові справи працівників (особові картки, заяви, трудові договори та інші обов'язкові документи); трудові договори, акти виконаних робіт; договори цивільно-правового характеру (підряду, надання послуг тощо).

3. Бухгалтерські документи: таблиці обліку робочого часу; розрахункові відомості по заробітній платі; платіжні відомості по заробітній платі; касові документи (прибуткові та видаткові касові ордери); особові рахунки; журнали-ордери, картки-рахунки, оборотно-сальдові відомості по рахунках обліку заробітної плати; акти виконаних робіт за договорами ЦПХ; інші документи.

Першочергово аудитор для початку перевірки повинен з'ясувати метод організації перевірки та кількість необхідних аудиторських процедур, які дадуть можливість встановити об'єктивну істину щодо інформації з питань дотримання трудового законодавства та розрахунків з оплати праці, виконавець аудиту складає робочу програму.

Робоча програма повинна охоплювати такі питання:

1) перевірка наявності внутрішніх нормативних документів, що регулюють трудові відносини на підприємстві;

2) відповідність встановлених державою гарантій і компенсацій щодо праці і оплати у внутрішніх нормативних документах чинному законодавству;

3) дотримання на підприємстві встановлених державою гарантій і компенсацій щодо праці і її оплати;

4) перевірка вхідних залишків у розрахунках з оплати праці;

5) перевірка реальності операцій по заробітній платі, відображених в обліку;

6) перевірка повноти відображення в обліку операцій по заробітній платі;

7) перевірка правильності нарахувань на заробітну плату та утримань із неї;

8) перевірка своєчасності видачі заробітної плати;

9) перевірка правильності бухгалтерського обліку заробітної плати; аудиту розрахунків з оплати праці.

Контрольно-аудиторські процедури при розрахунках по оплаті праці реалізують методичні прийоми контролю і аудиту, тому їх характеризують за тими функціями, які вони виконують у контрольно-аудиторській перевірці розрахунків по оплаті праці. Кожний методичний прийом у системі фінансово-господарського контролю та аудиту передбачає використання певних контрольних процедур.

З'ясувавши метод організації перевірки та кількість необхідних аудиторських процедур, які дадуть можливість встановити об'єктивну істину щодо інформації з питань дотримання трудового законодавства та розрахунків з оплати праці, виконавець аудиту складає робочу програму.

Аудит розрахунків з оплати праці на підприємстві повинен надати інформацію для керівництва підприємств для управління витратами на оплату праці з метою пошуку резервів економії цих витрат, що в свою чергу призведе до підвищення прибутку підприємства.

Пристаюючи до перевірки розрахунків за виплатами працівникам потрібно з'ясувати:

- які форми і системи оплати праці застосовуються в організації;
- чи існує на підприємстві внутрішнє положення про оплату праці працівників і колективний трудовий договір;
- обліковий і середньообліковий склад працівників;
- як організований облік розрахунків за виплатами працівникам (склад і модифікація бухгалтерів, забезпеченість нормативними матеріалами, хто здійснює контроль за їх роботою, чи комп'ютеризована дана ділянка роботи тощо).

У процесі проведення аудиту можна використовувати різні методи й методичні прийоми: документальна перевірка, спостереження, опитування, арифметичний підрахунок, аналітичні процедури. Так, для перевірки розрахунків оплати праці застосовують методи зіставлення даних бухгалтерського обліку з первинними документами (оклади, затверджені в штатному розкладі, і фактичні нарахування,

табелі обліку робочого часу і розрахунків зарплати), перерахунки (аудитор перераховує суми, які були утримані, і порівнює з нормами чинного законодавства) тощо.

У випадках застосування пільг при оподаткуванні працівників необхідно перевірити обґрунтованість і законність таких дій, а також правильність проведених розрахунків. Встановлюють також повноту й правильність проведених по закінченні року перерахунків податку з доходів фізичних осіб і відповідних донарахувань або утримань, повноту та своєчасність перерахувань до бюджету нарахованих сум даного податку по закінченні кожного місяця.

Особливу увагу необхідно приділити перевірці правильності здійснених утримань ПДФО, військового збору (проаналізувати діючі ставки, наявність пільг тощо). Аудитор повинен встановити законність і правильність утримань за виконавчими листами, сплати страхових внесків та кредитів, виданих в рахунок оплати праці авансами, відшкодуваннями матеріального збитку, заподіяного матеріально відповідальними особами тощо.

Під час аудиту необхідно також здійснити перевірку вказаної в облікових регістрах кореспонденції рахунків. В першу чергу це стосується правильності визначення рахунків витрат, на які відноситься нарахована заробітна плата.

Особливо ретельно вивчають розрахунково-платіжну відомість, перевіряють підсумки як по горизонталі, так і по вертикалі. Це пов'язано з тим, що часто трапляються порушення, спричинені підробленням сум у розрахунково-платіжній відомості.

Аудит розрахунків з оплати праці проводиться в напрямку встановлення відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку на рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці». Аналітичний облік ведеться по кожному працівникові, з яким проводяться такі розрахунки. А тому необхідно встановити відповідність підсумків розрахунково-платіжних відомостей, кожен рядок якої відповідає окремому працівнику, сумам оборотів і сальдо за рахунком 66 «Розрахунки з оплати праці», де за кредитом відображають нарахування заробітної плати, а за дебетом - утримання із заробітної плати або її виплату. Виконання аудиторських процедур має

здійснюватись послідовно. Операції, що підлягають перевірці при аудиті розрахунків з оплати праці наведені на рис. 1.4.

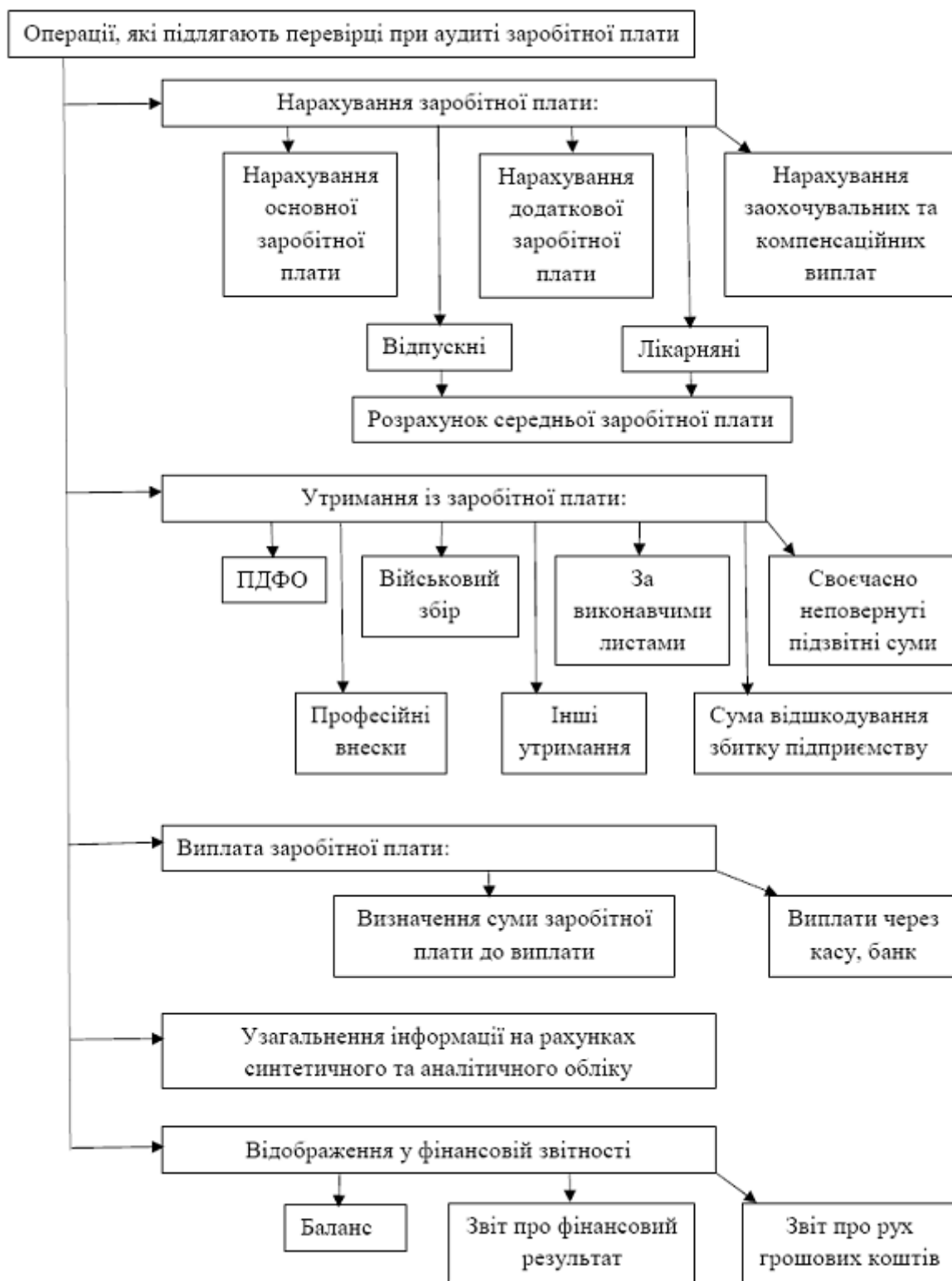

Рис. 1.4 – Операції, що підлягають перевірці при аудиті розрахунків з оплати праці [45]

Отже, на початку аудиту розрахунків з оплати праці необхідно ознайомитися з формою та системою оплати праці, яка існує на даному підприємстві, встановити наявність внутрішнього положення про оплату праці та трудових угод; з'ясувати які нормативні документи використовують на цій ділянці обліку тощо. Тобто аудиторі необхідно вивчити та оцінити систему внутрішнього контролю, його сильні сторони з метою визначення аудиторської вибірки.

Після цього аудитор перевіряє достовірність первинних документів з обліку праці та її оплати, їх відповідність нормативним вимогам. При цьому необхідно звернути увагу на наявність і правильність заповнення реквізитів підприємства, наявність відповідних підписів, відсутність виправлень і підчисток. Ці документи підлягають вибірковій перевірці.

Крім того, аудитор встановлює реальність виконаних робіт, використовуючи прийоми зустрічної перевірки документів з обліку затрат праці і її оплати та даних документів про виконання робіт і оприбуткування продукції.

Важливим аспектом є перевірка реальності вказаних у первинних документах робіт. Для цього аудитор перевіряє і зіставляє дані документів, а також здійснює опитування відповідних осіб та перевіряє виконані роботи.

Необхідно також встановити відсутність повторного включення робіт у документи з обліку праці і її оплати або повторне нарахування сум за раніше оплаченими первинними документами. Особливу увагу слід звернути на розрахунки з оплати праці з працівниками, які прийняті на роботу за трудовою угодою. Встановлюють реальність таких трудових відносин, тобто чи не носять вони фіктивний характер. Отже, аудиторі необхідно встановити, за яку роботу і в якому обсязі нарахована така оплата праці, якими документами підтверджується обсяг виконаних робіт і розмір нарахованої заробітної плати.

Також необхідно перевірити, чи не включено до первинних документів з обліку праці осіб, які не брали участь у виконанні цих робіт. Це порушення виявляють шляхом порівняння прізвищ працівників зі списковим складом бригади, підрозділу, а також шляхом опитування окремих осіб, звіряння підписів у трудовій книжці, заяві про приймання на роботу та платіжних документах тощо.

З метою перевірки правильності визначення обсягів виконаних робіт порівнюють обсяги виконаних робіт, що вказані в первинних документах з обліку праці та її оплати, з аналогічними показниками технологічних карт, довідками норм виробітку, а також контрольними замірами фактично виконаних робіт (у разі необхідності аудитор особисто перевіряє обсяг виконаних робіт).

Перевірка правильності застосування тарифних ставок, розцінок та розрахунку сум нарахованої заробітної плати проводиться вибіркоvim методом. У випадку виявлення порушень (зловживань) первинні документи мають бути перевірені повністю.

Перевірка оплати, нарахованої працівникам за встановленими окладами, передбачає встановлення правильності розрахунку відпрацьованого часу працівником і відповідність фактично отриманих сум величині окладу відповідно до штатного розпису (або за відпрацьованим часом згідно з наказом по підприємству).

Ретельній перевірці підлягають і такі документи, як Положення про оплату праці, норми виробітку, документи оприбуткування готової продукції, її транспортування й переробки.

З метою виявлення недостовірних операцій здійснюють такі процедури, як опитування відповідних осіб, взаємна перевірка господарських операцій, а також контрольного обміру виконаних робіт (будівельні та інші роботи), контрольне зважування тощо, якщо це можливо виконати у період перевірки.

Перевірка оплати праці, нарахованої працівникам за встановленими окладами, полягає у визначенні відпрацьованого працівником часу і розцінки за одиницю часу. Після цього встановлюють відповідність фактично одержаних сум окладу згідно із штатним розписом (або за відповідним наказом підприємства) сумам, що належать до сплати.

Особливу увагу аудитор приділяє додатковій оплаті праці. Перевіряються правомірність виплат відповідно до чинного законодавства і Положення про оплату праці підприємства, правильність нарахування виплат та віднесення їх на відповідні рахунки бухгалтерського обліку.

У завершенні аудиторської перевірки відбувається узагальнення і реалізація результатів аудиту. На цій стадії необхідно:

- згрупувати виявлені недоліки;
- скласти накопичувальні відомості порушень, аналітичні таблиці, розрахунки, графіки;
- узагальнити та відобразити результати перевірки в аудиторському звіті;
- обговорити результати аудиту з найвищим управлінським персоналом клієнта;
- розробити проект профілактичних та попереджувальних дій;
- прийняти рішення за результатами аудиту та здійснити контроль за їх виконанням (але необхідно пам'ятати, що ці останні дії виконуються не аудитором, а тільки з боку найвищого управлінського персоналу клієнта).

Ця стадія дуже важлива, оскільки метою аудиторської перевірки є висловлення думки аудитора щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності клієнтом.

Цілями аудиту по його завершенню є:

- сформулювати думку про фінансові звіти на основі отриманих аудиторських доказів;
- чітко висловити таку думку в письмовому звіті, який описує підставу для висловлення такої думки.

Після проведення всіх аудиторських процедур відповідно до загального плану та програм (розширених планів) аудиту за конкретними об'єктами, старший аудитор групи (керівник аудиторської фірми) повинен перевірити якість виконаних процедур та зібраних аудиторських доказів на основі звітів аудиторів-виконавців за окремими об'єктами відповідно до виданих завдань. По завершенні аудиту необхідно оцінити результати перевірки в цілому та з'ясувати ще до надання аудиторського звіту, чи всі докази зібрано, а також виявити можливі невідповідності за матеріалами перевірки.

У випадку наявності певних нерозглянутих фактів, які не знайшли відображення в робочих документах аудитора, керівникові аудиторської фірми (старшому

аудиторів) необхідно вимагати окремі пояснення від аудиторів-виконавців, асистентів і спеціалістів. Тільки після цього аудитор може висловити відповідну думку про фінансову звітність підприємства відповідно до концептуальної основи.

Аудитор повинен сформулювати думку щодо того, чи фінансова звітність складена у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосованої концептуальної основи фінансової звітності. Для того, щоб сформулювати таку думку, аудитор повинен визначити, чи отримав він обґрунтовану впевненість щодо відсутності у фінансовій звітності в цілому суттєвих викривлень унаслідок шахрайства або помилки.

Ефективна організація аудиту є одним із заходів, спрямованих на вдосконалення управління підприємством, яка забезпечує високий рівень виконання його завдань, чіткий порядок у його веденні. Кожна здійснена аудитором аудиторська процедура відображається в Журналі обліку роботи аудитора. Внаслідок виявлення недоліків, ознак порушень чи порушень також складається довідка. У довідці, складеній за результатами поточних аудиторських процедур, зазначаються документи, які містять недоліки чи ознаки порушень, а у разі виявлення порушень - по можливості, їх суть, сума та наслідки, а також рекомендації щодо усунення недоліків (порушень) та недопущення їх у подальшій діяльності підприємства. У довідці мають бути додержані принципи об'єктивності і обґрунтованості, повноти і комплексності відображення всіх суттєвих обставин, які мають відношення до справи, чіткості, лаконічності, доступності і системності викладу.

За результатами проведеного аудиту аудитором складається звіт та аудиторський висновок. Оскільки аудитору надана вся інформація, яка достатня для відображення реального стану процесу нарахування та використання заробітної плати, та пояснення, необхідні для цілей аудиту, фінансова документація складена на основі прийнятої на підприємстві системи бухгалтерського обліку, а сама система задовольняє існуючі законодавчі та нормативні вимоги, звітність складена на основі дійсних облікових даних, проте є незначні помилки, тому аудиторський висновок є умовно-позитивним.

Перевіряючи звітність підприємства, встановлюють достовірність і порівнянність її показників, що відображають облік праці та її оплати на підприємстві.

На заключному етапі аудиту розрахунків з оплати праці систематизують та аналізують виявлені помилки й порушення та визначають їх вплив на достовірність показників фінансової, податкової та статистичної звітності.

Типовими помилками і порушеннями в обліку розрахунків з оплати праці є такі: нереальність зазначеної у звітності чисельності працівників; недостовірність визначення обсягів виконаних робіт; невірне визначення середнього доходу одного працівника і середньоспискової чисельності працюючих на підприємстві; наявність занесених у документи осіб, які не брали участі у виконанні робіт; недостовірність відображених в облікових документах виконаних робіт; повторне включення виконаних робіт до документів з обліку праці; порушення законності встановлення доплат і надбавок до основної заробітної плати; арифметичні помилки в підрахунках підсумків згідно з первинними документами; порушення законодавства про оплату праці та організацію ведення бухгалтерського обліку; невірне віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції.

Таким чином, правильна організація аудиту праці та заробітної праці на підприємстві забезпечує керівництво достовірною інформацією про стан справ і на основі цього визначає перспективи його подальшої діяльності.

За результатами перевірки складається аудиторський висновок.

Висновки до першого розділу

В першому розділі роботи розглянуті питання організації і методики обліку і аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві: визначено економічну сутність оплати праці, наведено нормативно-правову базу та задачі обліку розрахунків з оплати праці, розглянуто характеристику форм оплати праці та документальне оформлення, перелік рахунків та субрахунків, їх характеристика та типова кореспонденція що використовується для обліку розрахунків з оплати праці. У розділі розглянуто питання організації аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві: наведена мета, завдання та джерела інформації аудиту дебіторської заборгованості, розглянуті етапи проведення аудиту та типові помилки і порушення в обліку розрахунків з оплати праці.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ СГП «ЗАРЯ-2010»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

ТОВ СГП «Заря-2010» було створене 17.05.10 р. Підприємство знаходиться в селі Вигода Біляївського району Одеської області . Основним видом діяльності товариства є вирощування зернових культур.

Загальна його посівна площа 2426 га. На підприємстві працює 17 робітників. Встановлення компанії відбувалося поступово. Але завдяки правильно створеній програмі розвитку, раціональному використанню доходів компанії прогресує. А саме : за цей час було збудовано нові зерносклади, що завдячує якісно зберігати врожаї, правильно планувати свою фінансово – економічну діяльність. Була закуплена новітня техніка і сільськогосподарські знаряддя для обробки посіву та збирання врожаю, що значно скорочує трудозатрати економіки паливно-мастильних матеріалів, полегшує працю робітників.

В зв'язку з тим що місце знаходження земель підприємства знаходиться в кліматичній зоні ризику підприємство займається вирощуванням зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур: ріпак, соняшник, ячмінь, пшениця.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» за 2019-2020 рр. наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» за 2019-2020 рр.*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	40155,2	23634,5	-16520,7	-41,1
2. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	29480,6	20035,5	-9445,1	-32,0
3. Валовий прибуток, тис.грн.	10674,6	3599	-7075,6	-66,3
4. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	73,42	84,77	11,35	15,5
5. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн. в тому числі:	3106,6	207	-2899,6	-93,3
- від основної операційної діяльності	10674,6	3599	-7075,6	66,3
- від іншої операційної діяльності	-7568	-3866,8	3701,2	-48,9
- від фінансової діяльності	–	–	–	–

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
- від іншої діяльності	–	474,8	474,8	–
6. Податок на прибуток, тис.грн.	–	–	–	–
7. Чистий прибуток, тис.грн.	3106,6	207	-2899,6	-93,3
8. Матеріальні витрати, тис.грн.	26947	18032	-8915	-33,1
9. Матеріаловіддача, грн.	1,49	1,31	-0,18	-12,1
10. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,67	0,76	0,09	13,4
11. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	17	17	–	–
12. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	2362071	1390265	-971806	-41,1
13. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	1089,2	1333,1	243,9	22,4
14. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	64071	74418	10347	16,1
15. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	52263,7	57247	4983,3	0,1
16. Фондовіддача, грн.				
- по продукції	0,77	0,41	-0,36	-46,7
- по прибутку	0,20	0,06	-0,14	-70,0
17. Фондорентабельність, %	5,94	0,36	-5,58	x
18. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	29551,55	24764,95	-4786,6	-16,2
19. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,36	0,95	-0,41	-30,2
20. Рентабельність продукції, %	26,6	15,2	-11,4	x
21. Рентабельність виробництва, %	3,80	0,25	-3,55	x
22. Середня річна сума дебіторської заборгованості, тис.грн.	2826,7	323,3	-2503,4	-88,7
23. Середня річна сума кредиторської заборгованості, тис.грн.	8370,4	9226,8	856,4	10,2
24. Коефіцієнти ліквідності балансу на кінець року:				
- коефіцієнт поточної ліквідності	3,68	2,67	-1,01	-27,4
- коефіцієнт швидкої ліквідності	1,42	1,28	-0,14	-9,9
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,88	–	-3,88	–

*розраховано за даними фінансової та статистичної звітності підприємства

З табл. 2.1 видно, що за звітний рік порівняно з попереднім відбулось зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 16520,7 тис. грн. або на 41,1%, та собівартості реалізованої продукції – на 9445,1 тис. грн. або на 32,0%, що призвело до збільшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 11,35 коп. або на 15,5%.

В звітному році порівняно з попереднім відбулось зменшення фінансового результату до оподаткування на 2899,6 тис. грн. або на 93,3 %. Це сталося за раху-

нок зменшення прибутку від основної операційної діяльності на 7075,6 тис. грн. або на 66,3%. Позитивний вплив при цьому здійснило зменшення збитку іншої операційної діяльності на 3701,2 тис. грн. або 48,9% та збільшення прибутку від іншої діяльності на 474,8 тис. грн. Це призвело до зменшення чистого прибутку на 2899,6 тис. грн. або на 93,3 %.

Погіршилось використання ресурсів на підприємстві: матеріальних – про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,18 грн або 12,1%, трудових – про що свідчить зменшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу на 971806 грн. або на 41,1%, основних засобів – про що свідчить зменшення фондівіддачі по продукції на 0,36 грн або на 46,7% та по прибутку – на 0,14 грн. або на 70,0%. Погіршилась ефективність використання оборотних коштів про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 0,41 обороти або на 30,2%, Показники рентабельності також зменшились – рентабельність продукції – на 11,4% п., рентабельність виробництва – на 3,55 % п.

Коефіцієнти ліквідності підприємства знаходяться в межах нормативних значень (окрім коефіцієнта абсолютної ліквідності), що свідчить про його спроможність погасити свої поточні зобов'язання.

Таким чином, аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності за 2019-2020 роки свідчить про погіршення його діяльності за досліджуваний період.

2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл.2.2.

З табл.2.2 видно, що фінансовий результат до оподаткування як в звітному так і в попередньому був прибутком, який зменшився на 2899,6 тис.грн., або на 93,34%, це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 7075,6 тис.грн., або на 66,28%. Позитивний вплив здійснило зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 3701,2 тис.грн., або на 48,90%, та отримання прибутку від іншої діяльності.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємств

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	10674,6	343,61	3599	1738,64	-7075,6	-66,28
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-7568	-243,61	-3866,8	-1868,01	3701,2	-48,90
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	3106,6	x	-267,8	x	-2838,8	-91,38
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – 2250-2255	–	–	–	–	–	–
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	–	–	474,8	229,37	474,8	0
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	3106,6	100	207	100	-2 899,6	-93,34

Фінансовий результат до оподаткування в попередньому році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та збитку від іншої операційної діяльності, а і в звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та іншої діяльності та збитку від іншої операційної діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис.грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	40155,2	23634,5	-16 520,7	-41,14

Продовження табл. 2.3

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис.грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	29480,6	20035,5	-9445,1	-32,04
3. Адміністративні витрати	2130	–	–	–	–
4. Витрати на збут	2150	–	–	–	–
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	10674,6	3 599	-7075,6	66,28

За даними табл. 2.3 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 7075,6 тис. грн. або 66,28%. Це відбулось за рахунок зменшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) більшими темпами (41,14%) ніж витрати, що пов'язані з реалізацією продукції (зменшення собівартості реалізованої продукції на 32,04%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Операційна курсова різниця	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Реалізація інших необоротних активів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Штрафи, пені, неустойки	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Утримання об'єктів житло-комунального і соціально-культурного призначення	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	195,2	7763,2	-7568	100	-	3866,8	-3866,8	100	3701,2	-48,90
– відрахування до резерву сумнівних боргів	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
– непродуктивні витрати і втрати	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	195,2	7763,2	-7568	100	-	3866,8	-3866,8	100	3701,2	-48,90

З табл.2.4 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності як у поточному так і у попередньому році був збитком, який зменшився на 3701,2 грн, або 48,90%. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності як у звітному так і у попередньому році, формувався лише за рахунок інших операційних доходів і витрат.

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів іншої діяльності проводиться за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
7. Інші доходи і витрати	-	-	-	-	474,8	-	474,8	100	474,8	100
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	-	-	-	-	474,8	-	474,8	100	474,8	100

З табл. 2.5 видно що в попередньому році підприємство не здійснювало іншу діяльність, а в звітному році інша діяльність формувалась за рахунок інших доходів і склала 474,8 тис.грн, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

За досліджуваний період підприємство не здійснювало інвестиційну та фінансову діяльність, тому її аналіз не проводиться.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства здійснюють проводиться на підставі даних форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл.2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	3106,6	207	-2899,6	-93,34
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	–	–	–	–
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)±2300	3106,6	207	-2899,6	-93,34

З табл.2.6 видно, що як в передньому так і в звітному році мало чистий прибуток, величина якого зменшилась на 2 899,6тис.грн. або в 93,34%. Це відбулось за рахунок зменшення збитку до оподаткування на 2 899,6 тис.грн., або на 93,34%.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за допомогою табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	3106,6	207	-2 899,6
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р. 1011*	52 263,7	57 247	4 983,3
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	29 551,55	24 764,95	-4 786,6
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	81 815,25	82 011,95	196,7
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	3,80	0,25	-3,55

З табл. 2.7 видно, що рентабельність виробництва в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 3,55 %п. За допомогою прийому ланцюгових підставовок розрахуємо вплив чинників на зміну рентабельності виробництва.

$$R_{\text{попер}} = \frac{\Phi P_{\text{попер}}}{OZ_{\text{попер}} + O\delta K_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$R_{\text{попер}} = 3106,6 / (52263,7 + 29551,55) * 100 = (3106,6 / 81\ 815,25) * 100 = 3,80\%$$

1. Вплив фінансового результату до оподаткування

$$\Delta R_{(\Phi P)} = \frac{\Phi P_{\text{звіт}}}{OZ_{\text{попер}} + O\delta K_{\text{попер}}} * 100\% - \frac{\Phi P_{\text{попер}}}{OZ_{\text{попер}} + O\delta K_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$(207 / (52263,7 + 29551,55)) * 100 - (3106,6 / (52263,7 + 29551,55)) * 100 = (207 / 81815,25) * 100 - (3106,6 / 81815,25) * 100 = 0,25 - 3,80 = -3,55\%п.$$

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів

$$\Delta R_{(OC)} = \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОБК}_{\text{попер}}} * 100\% - \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{попер}} + \text{ОБК}_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$207 / ((57247 + 29\,551,55) * 100) - (207 / (52263,7 + 29\,551,55) * 100) = \\ = (207 / 86\,798,55 * 100) - (207 / 81\,815,25 * 100) = 0,24 - 0,25 = -0,01\% \text{ п.}$$

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів

$$\Delta R_{(OБK)} = \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОБК}_{\text{звіт}}} * 100\% - \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОБК}_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$(207 / (57247 + 24764,95)) * 100 - (207 / (57247 + 29551,55)) * 100 = (207 / 82011,95) * 100 - \\ - (207 / 86798,55) * 100 = 0,25 - 0,24 = 0,01\% \text{ п}$$

$$\text{Перевірка } \Delta R = \Delta R_{(ФР)} + \Delta R_{(OC)} + \Delta R_{(OБK)} = -3,55 + (-0,01) + (0,01) = -3,55\% \text{ п}$$

З табл. 2.7 видно, що рентабельність виробництва в звітному році порівняно з попереднім зменшилась на 3,55 %п., це відбулось під впливом наступних чинників:

1) зменшення прибутку до оподаткування на 2899,6 тис.грн., здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 3,55%п.;

2) збільшення середньорічної вартості основних засобів на 4983,3 тис.грн., здійснило негативний вплив та призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,01%п.;

3) зменшення середньорічної вартості оборотних коштів на 4 786,6 тис.грн., здійснило позитивний вплив на зміну рентабельності виробництва та призвело до її збільшення на 0,01%п.

Ці зміни негативно характеризують діяльність підприємства.

2.3. Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану ТОВ СГП «ЗАРЯ 2010» здійснюють за допомогою даних форм №1-м «Баланс», № 2-м «Звіт про фінансові результати».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється за допомогою табл. 2.8. З табл. 2.8 видно що на кінець попереднього року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 0,16%, а на кінець звітнього року порівняно з початком зменшилась на 25,54%, що свідчить про скорочення підприємством його

Таблиця 2.8– Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:			
- попереднього року	59528,7	59433	-0,16
- звітнього року	59433	44254,7	-25,54

діяльності та попередньо можна охарактеризувати негативно. Для більш точного визначення та характеристики динаміки валюти балансу необхідно(здійснити) провести її поглиблений аналіз.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1-м «Баланс», № 2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	40155,2	23634,5	0,59
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	3106,6	207	0,07
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	59528,7	59433	0,88
- на кінець року	59433	44254,7	1
4. Середнє річне значення валюти балансу, тис.грн.	59480,85	51843,85	0,87

З табл. 2.9 видно, що в звітному році порівняно з попереднім відбулось зменшення середнього річного значення валюти балансу в 0,87 разів, що супроводжувалось зменшенням чистого доходу від реалізації продукції в 0,59 разів та зменшення фінансового результату до оподаткування (прибутку) в 0,07 разів що свідчить про негативні зміни в динаміці валюти балансу.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою аналітичної табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	59433	44254,7	-15178,3	-25,54
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	29119	25038,8	-4080,2	-14,01
- в % до активів		49	56,58	7,58	x

Продовження табл. 2.10

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	30314	19215,9	-11098,1	-36,61
– в % до активів		51	43,42	-7,58	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	18616,6	9972	-8644,6	-46,43
– в % до активів		31,32	22,53	-8,79	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	396,1	250,5	-145,6	-36,7
– в % до активів		0,67	0,57	-0,1	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	3,2	–	3,2	100
– в % до активів		0,005	–	–	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	11298,1	8993,4	-2304,7	-20,40
– в % до активів		19	20,32	1,32	х
– у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	11298,1	8993,4	-2304,7	-20,40
– в % до активів		19	20,32	1,32	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х

З табл. 2.10 видно, що на кінець звітного року порівняно з попереднім активи підприємства зменшились на 15178,3 тис. грн. або 25,54%, це відбулось за рахунок зменшення оборотних активів на 11098,1 тис.грн. або 36,61%, та необоротних активів на 4080,2 тис.грн. або 14,01%.

В структурі активів на початок звітного періоду найбільш питому вагу займають оборотні активи 51%, питома вага необоротних активів склала 49%. На кінець звітного року відбулися поступові зміни: зменшилась питома вага оборотних активів, та відповідно збільшилась питома вага необоротних активів на 7,58% пункти.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.11.

За даними табл. 2.11 видно, що на кінець звітного року порівняно з початком оборотні активи підприємства зменшились на 11098,1 тис. грн. або 36,61%, це відбулось за рахунок зменшення запасів на 8644,6тис.грн. або 46,43%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 3,2тис.грн, інших оборотних активів на 2304,7тис. грн., або 20,40%. В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси 61,41%, частка грошових коштів та

Таблиця 2.11 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага %		Відхилення			
		на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в т.ч	1195	30314	19215,9	100	100	-11098,1	x	-36,61	100
– запаси	1100, 1110	18616,6	9972	61,41	51,89	-8644,6	-9,52	-46,43	77,89
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	396,1	250,5	1,31	1,31	-145,6	0	-36,75	1,31
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	3,2	–	0,01	–	-3,2	0,01	1	-0,03
– інші оборотні активи	1170, 1190	11298,1	8993,4	37,27	46,80	-2304,7	9,53	20,40	20,77

поточних фінансових інвестицій 0,01% та інших оборотних активів 37,27%. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі активів: зменшення питомої ваги запасів до 51,89%, збільшення питомої ваги інших оборотних активів до 46,80% та грошових коштів та поточних фінансових інвестицій.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.12. З табл. 2.12 видно, що весь оборотний капітал підприємства зменшився на 11098,1 тис. грн. або на 36,61%, це відбулось за рахунок зменшення оборотного капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 2636,5 тис. грн. або на 19,36%, та капіталу, розміщеного у сфері обігу на 8461,6 тис. грн, або на 50,67 %. В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, що розміщений у сфері обігу 55,09%, частка капіталу, що розміщений у сфері виробництва склала 44,91%. У звітньому році відбулись наступні зміни у структурі оборотного капіталу збільшилась питома вага капіталу, що розміщена у сфері виробництва та відповідно зменшилась питома

Таблиця 2.12 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	13614,3	44,91	10977,8	57,13	-2636,5	-19,36	12,22
– виробничі запаси	2316,2	7,64	1984,4	10,33	-331,8	-14,32	2,69
– незавершене виробництво	–	–	–	–	–	–	–
- біологічні активи	–	–	–	–	–	–	–
– витрати майбутніх періодів	11298,1	37,27	8993,4	46,80	-2304,7	-20,40	9,53
2. Сфера обігу в тому числі:	16699,7	55,09	8238,1	42,87	-8461,6	-50,67	-12,22
– готова продукція	16300,4	58,22	7987,6	46,35	-8312,8	-51	-11,87
– грошові кошти	3,2	0,01	-	-	3,2	-	0,01
– дебіторська заборгованість	396,1	1,41	250,5	1,45	-145,6	-36,76	0,04
– товари	–	–	–	–	–	–	–
– інші	–	–	–	–	–	–	–
Всього оборотний капітал	30314	100	19215,9	100	-11098,1	-36,61	–

вага капіталу, що розміщена у сфері обігу на 12,22% п.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1-м «Баланс» та №2-м «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	40155,2	23634,5	-16520,7	-41,14
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	29551,55	24764,95	-4786,6	-16,20
2.1. Запаси	Ф № 1 р.1100	14323,95	14294,3	-29,65	-0,21
2.2. Кошти в розрахунках	Ф № 1 р.1125÷1155	2826,7	323,3	-2503,4	-88,56
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	Ф № 1 р.1160, 1165	1,6	1,6	-	–
2.4. Інші оборотні активи	Ф № 1 р.1170, 1190	12399,3	10145,75	-2253,55	-18,17

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	х	х
4. Одноденна виручка, тис. грн..	р. 1 : р. 3	111,54	65,65	-45,89	-41,14
5. Потреба в оборотних коштах одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	82,09	68,79	-13,3	-16,20
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	392,1	491,3	99,2	25,30
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	1,36	0,95	-0,41	-30,15
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	0,73	1,05	0,32	43,83
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.2 : р.4	264,9	378,23	113,33	42,78
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	128,42	217,73	89,31	69,54
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	25,34	4,92	-20,42	-80,58
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	0,01	0,02	0,01	100
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	111,16	154,54	43,38	39,02
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	х	7795,97	х	х
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	х	7304,67	х	х

З табл. 2.13 видно, що ефективність використання оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,41 обороти, збільшення коефіцієнту завантаженості на 0,32 та тривалості одного обороту оборотних коштів на 113,33 днів (за рахунок збільшення часу перебування в грошових коштах - на 0,01 дня, в інших оборотних коштах – на 43,38 днів, в запасах – на 89,31 днів, та за рахунок зменшення часу перебування коштів в розрахунках на 20,42 дня).

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.14.

З табл. 2.14 видно, що на кінець звітнього року порівняно з початком року дебіторська заборгованість зменшилась на 145,6 тис.грн або на 36,76% це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 161,5 тис.грн або на 13,73%, за розрахунками на 15,9 тис.грн. або на 13,73%.

Таблиця 2.14 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага %		Відхилення			
		на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в т.ч.:	1125÷1155	396,1	250,5	100	100	-145,6	x	-36,76	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1125	345,8	184,3	87,30	73,57	-161,5	-13,73	-46,70	110,92
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками	1130÷1145	50,3	66,2	12,70	26,43	15,9	13,73	31,61	-10,92
– за виданими авансами	1130	–	–	–	–	–	–	–	–
– з бюджетом,	1135	50,3	66,2	12,70	26,43	15,9	13,73	31,61	-10,92
– в тому числі з податку на прибуток	1136	–	–	–	–	–	–	–	–
– з нарахованих доходів	1140	–	–	–	–	–	–	–	–
– із внутрішніх розрахунків	1145	–	–	–	–	–	–	–	–
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	–	–	–	–	–	–	–	–

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітнього року найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги 87,30%, частка дебіторської заборгованості за розрахунками склала 12,7% , на кінець звітнього року відбулись такі зміни у структурі дебіторської заборгованості зменшення питомої ваги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 13,73%п, а також відбулось збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості за розрахунками на 13,73%п.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Абсолютне відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	заборгованості за товари, роботи, послуги	іншої поточної заборгованості
Попередній рік	Всього, в тому числі:	5596,7	100	–	–	х	х
	– до 12 місяців	5596,7	100	–	–	х	х
	– від 12 до 18 місяців	–	–	–	–	х	х
	– від 18 до 36 місяців	–	–	–	–	х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	530,1	100	–	–	-5066,6	х
	– до 12 місяців	530,1	100	–	–	-5066,6	х
	– від 12 до 18 місяців	–	–	–	–	х	х
	– від 18 до 36 місяців	–	–	–	–	х	х

З таблиці 2.15 видно, що в попередньому так й в звітному році 100% дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги погашається у найкоротший термін до 12 місяців, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	59433	44254,7	-15 178,3	-25,54
1. Власний капітал, тис. грн.	1495	51197,7	37054,7	-14 143	-27,62
– в % до усіх джерел		86,14	83,73	-2,41	х
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн.	1495 – 1095	22 078,7	12 015,9	-10 062,8	-45,57
– в % до усіх джерел		37,15	27,15	-45,58	х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	1595	–	–	–	–
– в % до усіх джерел		–	–	–	х

Продовження табл. 2.16

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	–	–	–	–
		–	–	–	х
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	–	–	–	–
		–	–	–	х
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн – в % до усіх джерел	1695	8235,3	7200	-1035,3	-12,57
		13,86	16,27	2,41	х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	6 135,9	5 393,9	-742	-12,09
		10,32	12,19	1,87	х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	556	443,9	-112,1	-20,16
		0,93	1,00	0,07	х
3.2.Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	1041,9	943,6	-98,3	-9,43
		1,75	2,13	0,38	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	–	–	–	–
		–	–	–	х
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	1057,5	862,5	-195	-18,44
		1,78	1,95	0,17	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	–	–	–	–
		–	–	–	х

З табл. 2.16 видно, що в звітному році порівняно з попереднім джерела формування активів зменшились на 15 178,3тис. грн. або 25,54%. Це відбулося за рахунок зменшення поточних зобов'язань і забезпечень на 1 035,3тис. грн. або 12,57%. та власного капіталу на 14 143тис. грн. або 27,62%.

В структурі джерел формування активів у попередньому році найбільшу питому вагу займає власний капітал 86,14%, , поточні зобов'язання і забезпечення 13,86%. У звітному році відбулось зменшення питомої ваги власного капіталу на 2,41% пункти, та поточних зобов'язань і забезпечень на 2,41% пункти. В звітному році порівняно з попереднім відбулось зменшення власних оборотних коштів на 10 062,8тис. грн. або 45,57%, що негативно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	На початок року	На кінець року	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	51197,7	37054,7	-14143	-27,62
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	500	500	–	–
– в % до власного капіталу		0,97	1,35	0,38	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	–	–	–	–
– в % до власного капіталу		–	–	–	x
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	47466,1	36222,7	-11 243,4	-23,67
– в % до власного капіталу		92,71	97,75	5,04	x
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	125	125	–	–
– в % до власного капіталу		0,26	0,34	0,8	x
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	3106,6	207	-2899,6	-93,34
– в % до власного капіталу		6,06	0,56	-5,5	x
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	–	–	–	–
– в % до власного капіталу		–	–	–	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	–	–	–	–
– в % до власного капіталу		–	–	–	x

За даними табл. 2.17 видно, що власний капітал підприємства на кінець звітного року порівняно з попереднім зменшився на 14143 тис. грн. або 27,62%. Це відбулось за рахунок зменшення нерозподіленого збитку на 2899,6 тис. грн. або 93,34%, зареєстрованого капіталу 0,38% пункти та додаткового капіталу на 11 243,4 тис. грн. або 23,67% пункти.

В структурі власного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає додатковий капітал 92,71%, частка нерозподіленого прибутку склала 6,06%, зареєстрованого (пайового) капіталу 0,97%, найменшу питому вагу займає резервний капітал 0,26%. У звітному році відбулось збільшення питомої ваги додаткового капіталу до 97,75%, зареєстрованого капіталу – до 1,35%, резервного капіталу – до 0,34%.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1-м «Баланс», форм № 2-м «Звіт про фінансові результати» за два

роки за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	3106,6	207	-2899,6
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн.*, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	59480,85	51843,85	-7 637
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095,1200	29929,3	27078,9	-2850,4
– оборотного капіталу*	Ф № 1, р.1195	29551,55	24764,95	-4786,6
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	20046,75	17 047,3	-2999,45
3. Рентабельність капіталу, %		5,22	0,40	-4,82
4. Рентабельність основного капіталу, %		10,38	0,76	-9,62
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		10,51	0,83	-9,68
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		15,50	1,21	-14,29

За даними табл. 2.18 видно, що в звітному році порівняно з попереднім: рентабельність капіталу зменшилась на 4,82 % пункти, рентабельність основного капіталу – на 9,62% пункти, рентабельність оборотного капіталу – на 9,68% пункти, рентабельність власного оборотного капіталу – на 14,29% пункти.

Ці зміни відбулись за рахунок зменшення чистого прибутку на 2899,6 тис. грн., та зменшення середньорічної величини відповідного капіталу: всього капіталу – на 7637 тис. грн., основного капіталу – на 2850,4 тис. грн. та оборотного капіталу – на 4786,6 тис. грн., та зменшення власного оборотного капіталу на 2999,45 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл.2.19.

З табл. 2.19 видно, що величина кредиторської заборгованості на кінець звітного року порівняно з початком зменшилась на 923,5 тис. грн., або на 12,02%. Це відбулось за рахунок зменшення кредиторської заборгованості за розрахунками на 827,4 тис. грн., або на 13,28%, та інших поточних зобов'язань на 195 тис. грн., або на 18,44%, також відбулось збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 99,2 тис. грн., або на 25,30%.

Таблиця 2.19 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷ 1645, 1690	7679,3	6756,1	100	100	-923,5	x	-12,02	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1605, 1615	392,1	491,3	5,10	7,27	99,2	2,17	25,30	-10,75
1.2.Кредиторська заборгованість за розрахунками:	1610, 1620÷ 1645	6229,7	5402,3	81,12	79,96	-827,4	-1,16	-13,28	89,63
– за довгостроковими зобов’язаннями	1610	5579,9	4950	72,66	73,27	-629,9	0,61	-11,29	68,21
– з бюджетом,	1620	591,2	400	7,70	5,92	-191,2	-1,78	-32,34	20,70
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	–	–	–	–	–	–	–	–
– зі страхування	1625	4,4	-	0,06	-	4,4	0,06	100	-0,48
– з оплати праці	1630	54,2	52,3	0,70	0,77	-1,9	0,07		0,20
– за одержаними авансами	1635	–	–	–	–	–	–	–	–
– за розрахунками з учасниками	1640	–	–	–	–	–	–	–	–
– із внутрішніх розрахунків	1645	–	–	–	–	–	–	–	–
1.3. Інші поточні зобов’язання	1690	1057,5	862,5	13,78	12,77	-195	-1,0	-18,44	21,12

В структурі кредиторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками - 81,12%, заборгованість за товари, роботи, послуги – 5,10%, питома вага інших поточних зобов’язань склала 13,78%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: зменшилась питома вага інших поточних зобов’язань до 12,77%, та відповідно збільшилась питома вага кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги до 7,27%, та кредиторської заборгованості за розрахунками

до 79,96%.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на кінець звітнього року

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	184,3	491,3	-307	307
2. За розрахунками:	66,2	5402,3	-5336,1	5636,1
– за довгостроковими зобов'язаннями	–	4950	4950	4950
– з бюджетом,	66,2	400	-333,8	333,8
– у т.ч. з податку на прибуток	–	–	–	–
– за виданими (одержаними) авансами	–	–	–	–
- за розрахунками з нарахованих доходів	–	–	–	–
- із внутрішніх розрахунків	–	–	–	–
– зі страхування	–	–	–	–
– з оплати праці	–	52,3	–	52,3
– за розрахунками з учасниками	–	–	–	–
3. Інші види заборгованості	–	862,5	–	862,5
Всього	250,5	7006,6	–	6505,6

З табл.2.20 видно, що на кінець звітнього року сталось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською заборгованістю на 6505,6тис.грн. Це відбулось за рахунок перевищення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 307 тис.грн., заборгованості за розрахунками на 5636,1 тис.грн., та інших видів заборгованості на 862,5 тис.грн.

Аналіз показників ліквідності. Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними 1-м «Баланс» за допомогою табл. 2.21. За даними табл. 2.21 видно, що впродовж звітнього року баланс підприємства не є абсолютно ліквідним тому що виконуються не всі нерівності:

На початок року:

$$A_1 < P_1;$$

$$A_2 < P_2;$$

$$A_3 > P_3;$$

$$A_4 < P_4.$$

На кінець року:

$$A_1 < P_1;$$

$$A_2 < P_2;$$

$$A_3 > P_3;$$

$$A_4 < P_4.$$

Таблиця 2.21– Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітнього року

Показники ак- тиву балансу	Сума, тис.грн		Показники па- сиву балансу	Сума, тис.грн		Платіжний ре- зультат, тис.грн	
	на поча- ток року	на кі- нець року		на поча- ток року	на кі- нець року	на по- чаток року	на кі- нець року
A_1 – Найбільш ліквідні ак- тиви (1160+1165)	3,2	–	P_1 – Найбільш термiнові зоб'язання (1605+1615÷1660++1690+1700)	2099,4	1806,1	-2096,2	1806,1
A_2 –Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+ +1190)	396,1	250,5	P_2 – Коротко- строкові пасиви (1600+1610)	6 135,9	5393,9	-5739,8	-5 143,4
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+ +1170+ +1200)	29914,7	18965,4	P_3 – Довгостро- кові пасиви (1500÷1520)	–	–	29914,7	18965,4
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	29119	25038,8	P_4 - Постійні пасиви (1495+1665+ +1525+1526)	51197,7	37054,7	-22078,7	-12015,9
Баланс	59433	44254,7	Баланс	59433	44254,7	x	x

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22– Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквід- ності підприємства	Алгоритм роз- рахунку за ко- дом рядка	Но- рма	Розрахункові значення			Відхи- лення
			На початок поперед- нього року	На кінець поперед- нього року	На кі- нець зві- тного року	
1. Коефіцієнт поточ- ної ліквідності (пок- риття)	1195+1200/ 1695	2	2,67	3,68	2,67	-1,01
2. Коефіцієнт швид- кої (критичної) лік- відності	1195+1200- 1100 -1110 1695	1	1,74	1,42	1,28	-0,14
3. Коефіцієнт абсо- лютної ліквідності	1160+116) 1695	[0,25... 0,35]	–	3,88	–	-3,88

З табл.2.22 видно, що всі коефіцієнти ліквідності підприємства крім коефіцієнта абсолютної ліквідності знаходяться в межах нормативних значень, що свідчать про спроможність підприємства погасити свої поточні зобов'язання.

Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за допомогою табл. 2.23.

Таблиця 2.23 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	48754,4	51197,7	37054,7
2. Необоротні активи (1095)	30739,6	29119	25038,8
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	18014,8	22078,7	12015,9
4. Короткострокові кредити банків (1600)	–	556	443,9
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	18014,8	22634,7	12459,8
6. Запаси (1100)	10031,3	18616,6	9972
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних необоротних коштів	7983,5	3462,1	2043,9
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	7983,5	4018,1	2487,8
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615 ф.№1)	–	392,1	491,3
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві (6=3+4+9)	Абсолютно стійка	Абсолютно стійка	Абсолютно стійка

З табл.2.23 видно, що впродовж двох років підприємству вистачає власних оборотних коштів для покриття запасів тому фінансова ситуація є абсолютно стійкою, що позитивно характеризує його діяльність.

Аналіз фінансової стабільності підприємства за частковими показниками здійснюється за допомогою таблиці 2.24. За даними табл. 2.24 видно, що коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність і фінансову незалежність від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів знаходиться в межах норми і показує, що підприємство на початок попереднього року на 1 грн. власного капіталу залучено 0,22 грн, на кінець попереднього року 0,16 грн, на кінець звітного року 0,19грн, це позитивно характеризує діяльність підприємства.

Таблиця 2.24 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії ($K_{авт}$)	1495/1900	0,82	0,86	3,42	більше 0,5
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів ($K_{ф}$)	1595+1695+1700/1495	0,22	0,16	0,19	менше 1,0
3. Наявність власних оборотних коштів ($OK_{вл}$)	1495 – 1095	18014,8	22078,7	12015,9	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	1495 – 1095/1495	0,37	0,43	0,32	0,4...0,6
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (K_3)	1495 – 1095/1195+1200	0,62	0,73	0,62	0,1

Підприємство має власні оборотні кошти впродовж двох років, величина яких збільшується на кінець звітного року. Коефіцієнт маневреності власного капіталу знаходиться не в межах норми на кінець звітного року, та свідчить про ускладнення маневреності власного капіталу. Значення коефіцієнту забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами впродовж двох років має майже стабільну величину, що також позитивно характеризує діяльність підприємства і свідчить про ефективність вкладення і використання коштів підприємства.

Можна зробити висновок про стійку фінансову ситуацію на підприємстві у продовж досліджуваного періоду яка має тенденцію до погіршення на кінець звітного року.

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм 1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові результати».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули (2.1).

$$Z = -0.3877 - 1.0736 \cdot K_{пл} + 0,579 \cdot \frac{ПК}{П} \quad (2.1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

$ПК$ – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

Π – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

$$Z_{попер.р.} = -0,3877 - 1,0736 * 3,68 + 0,579 * 0,14 = -4,26$$

$$Z_{звітн.р.} = -0,3877 - 1,0736 * 2,67 + 0,579 * 0,16 = -3,16$$

Оцінка ймовірності банкрутства за двофакторною моделлю Альтмана свідчить, що в продовж як попереднього так і звітного року інтегральний показник Z менше нуля, що свідчить про низький рівень банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули (2.2).

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2.2)$$

Таблиця 2.25 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
A	р. 1195 ф. №1	0,51	0,43
	р. 1300 ф. №1		
B	р. 2290 (2295) ф. №2	0,05	0,005
	р. 1300 ф. №1		
C	р. 2290 (2295) ф. №2	0,38	0,03
	р. 1695 ф. №1		
D	р. 2000 ф. №2	0,67	0,53
	р. 1300 ф. №1		
Z	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$	1,19	0,68

За результатами оцінки ймовірності банкрутства моделі Спрінгейта можна зробити висновок, що значення інтегрального показника Z в попередньому році більше ніж 0,862, а в звітному році цей показник менше ніж 0,862, що свідчить про збільшення ймовірності банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові

результати» за допомогою табл. 2.26.

Таблиця 2.26 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2355+2515) \text{ ф. №2 } p.(1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}{700} \text{ ф. №1}$	0,38	0,03	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточної ліквідності	см. табл. 4.2	3,68	2,67	≤3,2	≤2,0	≤1,0
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл. 2.11	0,35	5,99	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p.(1595+1695+1700) \text{ ф. №1 } p.1900 \text{ ф. №1}}{1900} \text{ ф. №1}$	0,14	0,16	≤0,37	≤0,50	≤0,80
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095) \text{ ф. №1 } p.1300 \text{ ф. №1}}{1300} \text{ ф. №1}$	0,37	0,27	0,4	≤0,30	=0,06

З табл. 2.26 видно, за системою показників Бівера ймовірність банкрутства підприємства – за 5 років до банкрутства (за всіма значеннями розрахованих показників підприємство можна віднести до II-ї групи).

Аналіз показників ділової активності підприємства. Аналіз показників ділової активності підприємства здійснюється за допомогою таблиці 2.27.

Таблиця 2.27 – Аналіз показників ділової активності підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	Ф №2 р.2000	40155,2	23634,5	-16 520,7	-41,14
2. Прибуток (збиток) до оподаткування, тис.грн.	Ф №2 р.2290 (2295)	3106,6	207	-2 899,6	-93,34
3. Середній розмір капіталу*, тис.грн.	Ф №1 р.1300	59 480,85	51 843,85	-7 637	-12,84

З табл. 2.27 видно, що в звітному році порівняно з попереднім чистий дохід зменшився на 41,14% при цьому відбулось зменшення середнього розміру авансованого капіталу на 12,84% та зменшення збитку до оподаткування на 93,34%. Таким чином «золоте правило» економіки підприємства виглядає так:

-93,34 > 47.14 > -12.84 < 100% , тобто можна зробити висновок про його не виконання.

Аналіз розрахункових показників ділової активності підприємства розраховується за допомогою таблиці 2.28.

Таблиця 2.28 – Аналіз розрахункових показників ділової активності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
Вихідні показники				
1. Чистий дохід (виручка від реалізації), тис. грн.	40155,2	23634,5	-16520,7	-41,14
2. Повна собівартість реалізованої продукції	29480,6	20035,5	-9445,1	-32,04
3. Середня річна вартість всього вкладеного капіталу, тис.грн.	59480,85	51843,85	-7637	-12,84
4. Середня річна вартість власного капіталу, тис.грн.	49976,05	44126,2	-5849,85	-11,70
5. Середня річна вартість основного капіталу, тис.грн	29929,3	27078,9	-2850,4	-9,52
6. Середня річна вартість оборотного капіталу, тис.грн	29551,55	24764,95	-4786,6	-16,20
7. Середня річна вартість власного оборотного капіталу, тис.грн.	20046,75	17047,3	-2999,45	-14,96
8. Середня річна вартість запасів, тис.грн.	14323,95	14294,3	-29,65	-0,21
9. Середня річна вартість дебіторської заборгованості, тис.грн.	2826,7	323,3	-2503,4	-88,56
10. Середня річна вартість готової продукції, тис.грн.	12549,25	12144	-405,25	-3,23
11. Середня річна вартість кредиторської заборгованості, тис.грн.	13429,9	13975,35	545,45	4,06
12. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн	52263,7	57247	4983,3	0,09
13 Середня кількість працівників	17	17	-	-
14. Валовий прибуток, тис.грн.	-	-	-	-
15. Чистий прибуток, тис.грн.	3106,6	207	-2899,6	-93,34

Розрахункові показники

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Результат: (+) позитивний, (-) негативний
1. Коефіцієнт оборотності всього вкладеного капіталу	0,67	0,45	-0,22	-
2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,80	0,53	-0,27	-
3. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	1,36	0,95	-0,41	-
4. Середній термін обороту оборотного капіталу, днів	264,70	378,95	14,25	+

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Результат: (+) позитивний, (-) негативний
5. Коефіцієнт оборотності власного оборотного капіталу	2,00	1,39	-0,61	-
6. Коефіцієнт оборотності запасів	2,80	1,65	-1,15	-
7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	14,20	73,10	58,9	+
8. Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	25,35	4,92	-18,43	+
9. Коефіцієнт оборотності готової продукції	3,20	1,95	-1,25	-
10. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,99	1,69	-1,3	-
11. Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	120,40	213,02	91,32	-
12. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	5,22	0,40	-4,82	-
13. Рентабельність власного капіталу, %	0,02	0,002	-0,018	-
14. Рентабельність основного капіталу, %	10,38	0,76	-9,62	+
15. Рентабельність оборотного капіталу, %	10,51	0,83	-9,68	-
16. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	15,50	1,21	-14,29	+
17. Рентабельність продаж, %	7,74	0,87	-6,87	-
18. Фондовіддача грн/грн	0,77	0,41	-0,36	-
19. Продуктивність праці, грн./ прац.	33500	225000	191500	+
20. Коефіцієнт сталості економічного росту	0,06	0,005	-0,055	-

Розрахунки, які наведені в табл.2.28 свідчать про те, що в звітному році порівняно з попереднім майже всі показники, що характеризують ділову активність підприємства мали негативні зміни, що свідчить про нестійке положення підприємства на ринку та низькій рівень його ділової активності. Про негативні зміни свідчать зменшення показників оборотності капіталу та активів підприємства, збільшення середніх термінів оборотності активів підприємства, зменшення показників рентабельності а також продуктивності праці фондівіддачі, тому підприємству необхідно застосовувати заходи щодо стабілізації свого становища на ринку.

Висновки до другого розділу

В другому розділі розглянуті питання організації і методики фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ СГП «Заря-2010»: наведена техніко-економічна

характеристика та розраховані основні фінансово-економічні показники діяльності та проведений фінансовий аналіз діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» за два роки.

Результати аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» свідчать про погіршення діяльності підприємства за досліджуваний період. Так, в звітному році порівняно з попереднім чистий дохід від реалізації продукції зменшився на 41,1%, собівартість реалізованої продукції – на 32,0%, це призвело до збільшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 15,5%. Фінансовий результат до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 93,3 %. Погіршилось використання всіх видів ресурсів на підприємстві: матеріальних – про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 12,1%, трудових – про що свідчить зменшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу на 41,1%, основних засобів – про що свідчить зменшення показників фондівіддачі – по продукції – на 46,7% та по прибутку – на 70,0%. Погіршилась ефективність використання оборотних коштів про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 30,2%. Зменшилися показники рентабельності: рентабельність продукції – на 11,4%п., рентабельність виробництва – на 3,55 %п.

Проте аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про стійку фінансову ситуацію на підприємстві у продовж досліджуваного періоду, яка має тенденцію до погіршення на кінець звітного року. Також коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах нормативних значень (за винятком коефіцієнта абсолютної ліквідності), що свідчить про спроможність товариства погасити свої поточні зобов'язання. Оцінка ймовірності банкрутства показала низький його рівень. Але більша кількість показників, що характеризують ділову активність підприємства мали негативні зміни, що свідчить про його нестійке положення на ринку та низькій рівень його ділової активності.

Таким чином, проведений фінансовий аналіз діяльності підприємства дає змогу зробити висновок про погіршення діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» та його фінансового стану за досліджуваний період.

3. ПРАКТИКА БУХГАЛТЕРСЬОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ У ТОВ СГП «ЗАРЯ-2010»

3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського на підприємстві

Бухгалтерській облік на ТОВ СГП «Заря-2010» ведеться відповідно Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

У ТОВ СГП «Заря-2019» використовуються три види обліку: оперативний, бухгалтерський, статистичний.

- оперативний облік слугує для оперативного планування й поточного спостереження за розвитком виробництва, виконанням робіт, послуг. Він охоплює господарські й виробничі операції, що не мають безпосереднього відображення на рахунках бухгалтерського обліку. За допомогою оперативного обліку одержують дані про щоденний випуск продукції, щоденне відвантаження і реалізацію продукції, про витрати сировини та інших матеріальних цінностей, трудові витрати, додержання умов договірних поставок. Дані для оперативно-технічного обліку одержують шляхом безпосереднього спостереження фактів господарської та виробничо-фінансової діяльності ТОВ СГП «ЗАРЯ-2010».

- у ТОВ СГП «Заря-2010» бухгалтерський облік слугує для виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання і передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам для ухвалення рішень.

- статистичний облік – це планомірне збирання й вивчення масових кількісних та якісних явищ і закономірностей загального розвитку за конкретних умов місця й часу (перепис наявності обладнання, визначення середньої заробітної плати працівників підприємства за категоріями працюючих, кількість і якість виробленої продукції, використання робочого часу,). Дані про господарські та виробничі зміни статистичний облік одержує з оперативно-технічного і бухгалтерського обліку.

Питання організації бухгалтерського обліку на ТОВ СГП «Заря-2010»

відображено в приказі про облікову політику підприємства.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика являє собою сукупність принципів, методів і процедур, що їх використовують підприємства для складання та подання фінансової звітності, тобто для забезпечення якісного, безперервного проходження інформації від етапу первинного спостереження до узагальнювального – продукування результативної інформації у звітності.

Формуючи облікову політику ТОВ СГП «Заря-2010» дотримується таких принципів: законність – обрані методичні прийоми, способи та процедури ведення бухгалтерського обліку не можуть суперечити чинному законодавству та нормативним документам; адекватність – облікова політика підприємства має відповідати особливостям умов його діяльності; єдність – облікова політика має бути єдиною для суб'єкта господарювання незалежно від кількості його підрозділів, філій або дочірніх підприємств. Облікова політика відображається в наказі по підприємству. До наказу про облікову політику додають: робочий план рахунків, графік документообігу, посадові інструкції, склад бухгалтерії, форми документів, не передбачені в установленому порядку, та ін.

Наказом керівника товариства регламентована структура бухгалтерії ТОВ СГП «Заря-2010». Також вказано форму ведення бухгалтерського обліку – журнально ордерну, частково автоматизовану. Керівник підприємства створив необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечує неухильне виконання всіма службами і працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення і надання до обліку первинних документів.

У ТОВ СГП «Заря-2010» працює один бухгалтер на якого покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства. Він виконує наступні функції:

- забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання і надання у встановлені терміни фінансової звітності;

- організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського

обліку всіх господарських операцій;

- бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею і відшкодуванням втрат від нестачі, розкрадання і псування активів підприємства;

Для обліку у ТОВ СГП «Заря-2010» використовується журнально ордерна частково автоматизована форма бухгалтерського обліку. Журнально ордерна форма заснована на використанні принципу систематизації та накопичування даних первинних документів безпосередньо в регістрах аналітичного і синтетичного обліків відповідно до чинного Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні. Автоматизовано облік банківських розрахунків та формування звітів.

У Журналі обліку господарських операцій записи здійснюються на підставі первинних та зведених облікових документів, відомостей нарахування заробітної плати і амортизації тощо, з відображенням суми операції на рахунках бухгалтерського обліку. Журнал ведеться щомісяця. Дані рядка «Сальдо на кінець місяця» з Журналу за попередній місяць переносяться у рядок «Сальдо на початок місяця» Журналу за звітний місяць за кожним рахунком бухгалтерського обліку. У графі 3 «Зміст операції» у хронологічній послідовності позиційним шляхом відображаються господарські операції звітного місяця із зазначенням суми операції у графі 4 та одночасно у графах «Дебет» і «Кредит» двох рахунків бухгалтерського обліку відповідних видів активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів і витрат.

Із застосуванням комп'ютерної техніки для обробки даних виникла автоматизована (електронна) форма бухгалтерського обліку. Розроблені як спеціальні програми з бухгалтерського обліку, так і програми фінансових обчислень дозволяють створювати певні форми і робити розрахунки. Використання електронної форми дозволяє без виведення на друк: реєструвати і зберігати дані; виконувати арифметичні операції з даними; формувати показники для бухгалтерської звітності. Автоматизована форма бухгалтерського обліку відрізняється від традиційних форм швидкістю виконання арифметичних операцій і надійністю зберігання даних.

Часткова автоматизація дає змогу простоту спрощення інформації формування подачі обліку та великий об'єм банківських операцій. Схему журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку на ТОВ СГП «Заря-2010» зображено на рис. 3.1.

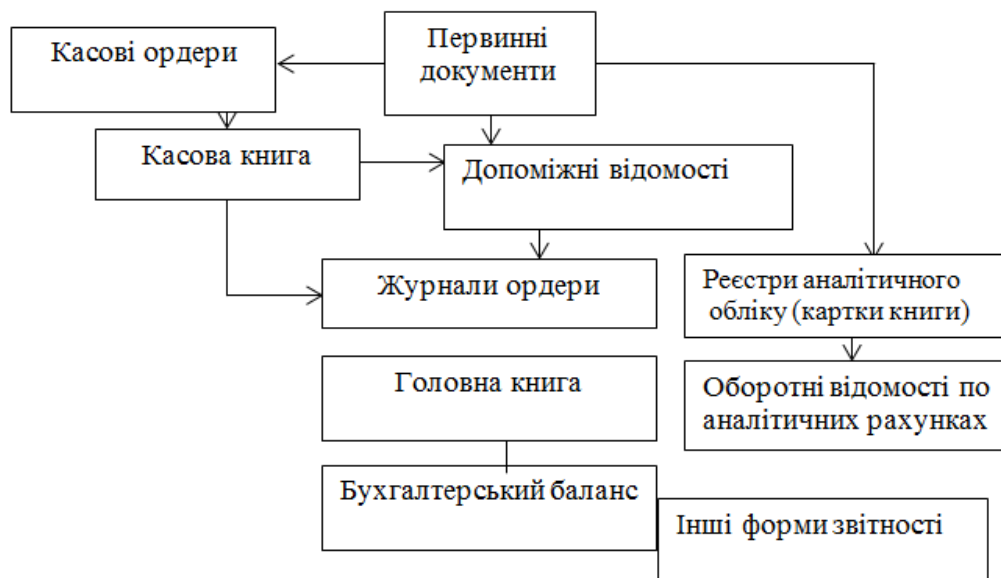

Рис. 3.1– Схема журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку у ТОВ СГП «Заря-2010»

Підприємство подає звітність за скороченою формою, яка складається з форм:

- форма №1-м «Баланс»,
- форма №2-м «Фінансовий звіт».

Форма №1-м «Баланс» здається до 25 числа наступного місяця за кварталом. Сума балансу за звітній квартал сумується до суми балансу попереднього кварталу (сума за I квартал, сума балансу за II звітній квартал + сумується з сумою I кварталу; сума за III квартал – сума попередніх кварталів.)

Підприємство є платником єдиного податку.

3.2. Організація бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «ЗАРЯ-2010»

З метою визначення прав, обов'язків та відповідальності працівників, з одного боку, та власника, з іншого, у ТОВ СГП «Заря-2010» укладається

колективний договір. В колективному договорі узгоджуються умови прийняття на роботу, форми і системи оплати праці, норми праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови введення і розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних, компенсаційних і гарантійних виплат, заходи з охорони праці, тривалість відпусток .

Особливою формою трудового договору у ТОВ СГП «Заря-2010» є контракт, в якому вказується термін дії, права, обов'язки та відповідальність сторін (в тому числі матеріальна), умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, умови розірвання договору, що встановлюються за згодою сторін. Сфера застосування контракту зазначається законодавством.

Основою організації оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010» є тарифна система оплати праці. Вона використовується для розподілу робіт залежно від їх складності, а працівників – залежно від їх кваліфікації та за розрядами тарифної сітки. Штатний розклад (схема посадових окладів), як правило, застосовується для оплати праці керівників, фахівців і службовців. Відповідно до статті 96 КЗпП України посадові оклади встановлюються адміністрацією підприємства відповідно до кваліфікацій і посад працівників.

Розмір заробітної плати у ТОВ СГП «Заря-2010» залежить від складності та умов виконаної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства. За трудовим договором у ТОВ СГП «Заря-2010» виплачується заробітна плата працівникові за виконану ним, яка складається з таких частин: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

За тарифної системи у ТОВ СГП «Заря-2010» діють дві форми оплати праці працівників – погодинна і відрядна, які включають ряд систем для різних організаційно-технічних умов праці.

У ТОВ СГП «Заря-2010» незалежно від режиму роботи організований табельний облік робочого часу.

Табель – це первинний документ з обліку відпрацьованого часу. Табелі необхідні як для обліку використання робочого часу всіх категорій робітників, так

і для контролю за дотриманням ними встановленого режиму роботи, розрахунків з ними по заробітній платі і отримання інформації про відроблений час. Табелі складається в одному примірнику людиною, уповноваженою на його ведення. Табелі відкривається 1-го числа кожного місяця і передається в бухгалтерію 2 рази на місяць:

- для коригування суми виплат за першу половину місяця (аванса);
- для розрахунку заробітної плати за місяць.

Табельні номери встановлюються по ТОВ СГП «Заря-2010» в цілому по порядково-серійній системі, причому кожному виробничому підрозділу відводиться своя серія номерів.

Табельний облік, тобто це є облік присутності на роботі та використання робочого часу, ведеться методом відхилень – відмічаються простой, неприбуття, понаднормові та інші відхилення від нормального режиму роботи, а відроблений час визначається тільки в кінці місяця.

Остаточна оформлена табель передається в бухгалтерію, де використовується для розрахунку заробітної плати працівникам підприємства.

При погодинній оплаті праці у ТОВ СГП «Заря-2010» основним документом, який служить підставою для нарахування заробітної плати, є табель використання робочого часу. Нарухування заробітної плати при погодинній оплаті праці: сума нарахованої заробітної плати визначається шляхом множення відпрацьованих нормо-годин на тарифну ставку, а розмір премій визначається шляхом множення суми погодинної заробітної плати на визначений процент премій.

Для нарахування основної заробітної плати працівникам з погодинною оплатою праці необхідні відомості про посадові оклади (на основі штатного розпису); про присвоєні розряди (на основі наказів по підприємству), а також дані табельного обліку відпрацьованого ними часу за відповідний період (місяць тощо).

Заробітну плату у ТОВ СГП «Заря-2010» спеціалістам нараховують так: при повному робочому місяці проставляється присвоєний оклад згідно з наказом по підприємству й відповідно до посади, а при неповному робочому місяці – оклад

ділиться на кількість робочих днів (або годин) у цьому робочому місяці й отриману денну (годинну) заробітну плату множать на кількість відпрацьованих, робочих днів (годин), згідно з табелем.

Всі первинні документи по обліку праці та заробітній платі в встановлений час передаються до бухгалтерії.

Нарахування основної заробітної плати робітникам, яким встановлена відрядна оплата праці у ТОВ СГП «Заря-2010», здійснюється на основі підсумкових даних про їх виробіток і розцінок за виконаний обсяг робіт. Облік праці і основної заробітної плати даних працівників здійснюють на основі різних спеціальних документів. Основними первинними документами при відрядній формі оплати праці є : таблиць обліку робочого часу, наряд-лист на відрядні роботи, маршрутна карта, звіт про виготовлену продукцію, список осіб, працюючих понаднормово, листок обліку простоїв, розподіл заробітку в бригаді та преміальні відомості.

На підставі цих первинних та групових документів здійснюється нарахування заробітної плати, яка визначається множенням встановленої розцінки за одиницею виробітку на кількість виробів. При відрядно-преміальній заробітній платі відзначається норма виробітку.

Для нарахування основної заробітної плати робітникам-відрядникам необхідно мати підсумок про їх виробіток і розцінки за виконані роботи. Для обліку розрахунку з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010» використовуються такі первинні документи: наказ про прийняття на роботу, особова картка працівника, наказ про надання відпустки, наказ про припинення трудового договору, таблиць обліку використання робочого часу. Первинні документи по обліку виробітку передаються в бухгалтерію, де вони перевіряються і групуються.

В тому випадку, коли робота здійснюється по відрядній формі оплати праці, то порядок визначення заробітної плати у ТОВ СГП «Заря-2010» такий:

- 1) визначається заробіток по тарифу кожного робітника і бригади в цілому множенням ставок тарифних відповідного розряду на кількість годин;
- 2) визначається коефіцієнт розподілу як відношення місячного заробітку бригади на загальний заробіток по тарифам;

3) визначається сума заробітної плати кожного робітника шляхом множення заробітної плати за тарифом кожного члена бригади на коефіцієнт розподілу.

Нарахування заробітної плати у ТОВ СГП «Заря-2010» здійснюється у розрахунково-платіжній відомості по кожному працівнику за її видами (відрядна, погодинна, премії та різного виду нарахування). До інших нарахувань відносяться доплати за роботу в святкові (вихідні дні), роботу в понад урочний час, персональні надбавки, інші доплати.

Заробітна плата робітникам за першу половину місяця видається у вигляді авансу, розрахованого виходячи з даних табеля про виконаний час та тарифної ставки. Сума авансів потім утримується з заробітної плати робітників, розрахованої за підсумком місяця.

В розрахункові відомості зараховуються всі виплати, які входять до фонду заробітної плати, а також окремі, які не входять до нього, якщо вони зараховуються до середньої заробітної плати та підлягають стягненню прибуткового податку.

При визначенні нарахованих сум заробітної плати бухгалтерія проводить утримання із заробітної плати. Різниця між нарахованою сумою заробітної плати та утриманням по кожному робітнику складає суму до видачі.

Загальна сума, яка належить до видачі, складає перехідну суму розрахунків по заробітній платі, яка погашається в наступному місяці шляхом видачі її готівкою чи депонування суми, яка не була запитана.

Кошти для виплати заробітної плати отримують підприємства по чеку розрахункового рахунку банку.

Отримання заробітної плати відбувається по платіжних відомостях. В відомості вказується табельний номер, прізвище, ім'я, по-батькові робітника та сума до видачі. Бухгалтерія підприємства (організації) не тільки нараховує заробітну плату та різні доплати і допомоги, але й також здійснює утримання із заробітної плати.

У ТОВ СГП «Заря-2010» заробітна плата обліковується на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Відрахування на соціальне забезпечення відображається в бухгалтерському обліку по кредиту рахунка 65 «Розрахунки за страхуванням» відповідним субрахунків та дебету тих рахунків, на які відноситься нарахована заробітна плата та інші нарахування, – 23, 91, 94, 95 та інші.

Після відображення всіх операцій на рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» виводиться кінцеве становище рахункових стосунків ТОВ СГП «Заря-2010» відповідними органами соціального страхування та забезпечення.

В табл. 3.1 наведено кореспонденцію рахунків з обліку розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010».

Таблиця 3.1 – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010»*

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Сума, грн.
		дебет	кредит	
1	Нараховано за поточний місяць: заробітну плату	92	661	22000,00
2	відпускні	471	661	6200,00
3	Нараховано за поточний місяць ЄСВ на: зарплату	92	65	4840,00
4	відпускні	471	65	1364,00
5	Утримано ПДФО із зарплати та відпускних поточного місяця	661	641	5076,00
6	Утримано військовий збір	661	642	423,0
7	Перераховано зарплату поточного та відпускні поточного і наступного місяців на картковий рахунок працівника	661	311	4097,00
8	Перераховано ЄСВ	65	311	5076,00
9	Перераховано ПДФО	641	311	423,00

* складено за даними первинних документів

Окрім заробітної плати, яка обчислюється за тарифними ставками, виробничими розцінками чи на основі посадових окладів, працівникам можуть виплачуватися: доплати, надбавки, гарантійні виплати, компенсаційні виплати.

Нарахування допомог робітникам тимчасової непрацездатності (у зв'язку з хворобою, вагітністю та ін.) робиться за рахунок засобів фонду соціального страхування та в обліку відображається записом – дебет рахунку 651 «За пенсійним забезпеченням» та кредит рахунку 66 «Розрахунки по оплаті праці».

Виплати допомог одночасного характеру (у зв'язку з народженням дитини чи похованням) відображаються по дебету рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» у кореспонденції з рахунком 30 «Готівка».

Якщо ТОВ СГП «Заря-2010» допустило порушення в області охорони праці, то потерпілий робітник отримує допомогу не з засобів фонду соціального страхування, а за рахунок засобів підприємства. Ці витрати відносять на витрати підприємства, а в обліку відображають записом дебет рахунку 92 «Адміністративні витрати» кредит рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням», а виплату допомоги робітнику – дебет рахунку 66, кредит рахунку 30 «Готівка».

Таблиця 3.5 – Нарахування лікарняних у бухгалтерському обліку ТОВ СГП «Заря-2010»*

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерська проводка		Сума, грн.
		дебет	дебет	
1	Нараховано заробітну плату	93	661	7700,0
2	Нараховано лікарняні	93	663	1630,0
4	Нараховано ЕСВ з заробітної плати та лікарняних	93	651	2052,6
5	Утримано військовий збір з заробітної плати та лікарняних	661, 663	642	139,9
6	Утримано ПДФО з заробітної плати та лікарняних	661, 663	641	1679,4
7	Перераховано ЄСВ та ПДФО в бюджет	651,641	311, 312	1819,3
8	Виплачено робітнику на заробітну картку заробітну плату та лікарняні	661, 663	311, 3112	7510,7

* складено за даними первинних документів

Узагальнення інформації за рахунками 64, 65, 66 відбувається у журналі-ордері 5, 5А.

Інформація по розрахунках з оплати праці, з органами соціального страхування та з бюджетом відображається у ТОВ СГП «Заря-2010» в формі №1-м «Баланс» - у третьому розділі «Поточні зобов'язання»:

Поточна кредиторська заборгованість за:

- розрахунками з бюджетом – рядок 1620;
- розрахунками зі страхування – рядок 1625;
- розрахунками з оплати праці – рядок 1630.

3.3. Організація аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010»

Мета аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010» відповідно до МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності» полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про розрахунки з оплати праці [16].

При проведенні аудиту операцій з розрахунків з оплати праці використовуються такі методи і прийоми:

- перевірка арифметичних розрахунків (перерахунок);
- перевірка дотримання правил обліку окремих господарських операцій, підтвердження;
- усне опитування персоналу, керівництва економічного суб'єкта незалежної (третьої) сторони;
- перевірка документів, простежування, аналітичні процедури.

Перевірка арифметичних розрахунків ТОВ СГП «Заря-2010» (перерахування) використовується для підтвердження достовірності арифметичних підрахунків сум з оплати праці персоналу і точності відображення їх у бухгалтерських записах.

Перевірка дотримання правил обліку окремих господарських операцій дозволяє здійснювати контроль за обліковими роботами, виконуваними бухгалтерією, і кореспонденцією рахунків по оплаті праці.

Підтвердження використовується для отримання інформації про реальність залишків на рахунках розрахунків з оплати праці бюджетом і позабюджетними фондами. Усне опитування використовується при попередній оцінці стану обліку розрахунків з персоналом з оплати праці, а також у процесі їх перевірки, при уточненні у фахівців окремих здійснених господарських операцій, що викликають сумнів.

Перевірка документів дозволяє переконатися в реальності певного документа. Для цього виберемо певні записи в бухгалтерському обліку і простежимо

відображення операцій в обліку аж до того первинного документа, який повинен підтверджувати реальність і доцільність виконання цієї операції. Простежування використовується при вивченні кредитових оборотів за аналітичними рахунками, відомостями, звітам, синтетичними рахунками, відбитим у Головній книзі, звертаючи увагу на нетипові кореспонденції рахунків.

На початку перевірки здійснюється оцінка надійності системи внутрішнього контролю. Правильна оцінка системи внутрішнього контролю підприємства дає можливість розробити програму перевірки, визначити кількість, види та обсяг процедур (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Тест внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці
ТОВ СГП «Заря-2010»

Незалежний аудитор: Кондратенко Т.Г.

Підприємство: ТОВ СГП «Заря-2010»

Термін перевірки : 30.08.2023 р. – 09.09.2023 р.

№	Зміст	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1.	Яка на підприємстві застосовуються системи оплати праці: погодинна; відрядна.	+			
2.	Чи укладено Колективний договір	+			
3	Чи затверджене Положення про оплату праці	+			
4.	Чи затверджений штатний розклад	+			
5.	Чи розцінки (при відрядній системі оплати праці) затверджені	+			
6	Чи ведуться таблиці обліку робочого часу	+			
7.	Чи відрядна оплата нараховується на підставі нарядів	+			
8	Чи затверджений графік відпусток	+			
9.	Накази на прийом, звільнення, надання відпусток ведуться: - кадровою службою; - секретарем; - керівником.	+			
10.	Чи нарахування заробітної плати і утримання з неї здійснюється автоматизовано	+			
11.	Чи розрахунок внесків на обов'язкове страхування здійснюється автоматизовано			+	
12.	Чи здійснюються виплати за договорами цивільно-правового характеру			+	

№	Зміст	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
13.	Чи видається заробітна плата натурою	+			
14.	Чи виплачується матеріальна допомога	+			
15.	Чи здійснювалися утримання за виконавчими листами	+			
16.	Чи здійснюються виплати компенсаційного і заохочувального характеру			+	
17.	Чи депонована зарплата здавалася в банк			+	
18.	Чи виплачувалася з виручки заробітна плата		+		

Виконав – Кондратенко Т.Г.
Ознайомився – Малай О.І.

За результатами оцінки системи внутрішнього контролю та системи обліку ТОВ СГП «Заря-2010» в частині розрахунків з оплати праці можна зробити висновок про її задовільний стан.

Аудиторська перевірка операцій з обліку розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010» планується на основі результатів оцінки системи внутрішнього контролю (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – План аудиту розрахунків з оплати праці
у ТОВ СГП «Заря-2010»

Незалежний аудитор: Кондратенко Т.Г.
Підприємство: ТОВ СГП «Заря-2010»
Термін перевірки : 30.08.2023 р. – 09.09.2023 р.

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період перевірки	Примітки
1.	Перевірка відповідності облікової політики щодо операцій з нарахування і виплати заробітної плати	Кондратенко Т.Г.	30.08.23-31.08.23	
2.	Перевірка первинних документів з обліку праці та її оплати	Кондратенко Т.Г.	01.09.23-02.09.23	
3.	Перевірка правильності нарахування заробітної плати різним категоріям працівників	Кондратенко Т.Г.	03.09.23-04.09.23	
4.	Перевірка правильності здійснення утримання податку ЄСВ (з роботодавця)	Кондратенко Т.Г.	03.09.23-04.09.23	
4.	Перевірка правильності здійснення утримань ПДФО та військового збору	Кондратенко Т.Г.	05.09.23-06.09.23	
5.	Перевірка дотримання строків, порядку, документального оформлення та відображення в обліку виплат заробітної плати	Кондратенко Т.Г.	06.09.23-07.09.23	

№	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Період перевірки	Примітки
6.	Перевірка правильності нарахування і виплат відпускних, премій та інших компенсацій і винагород	Кондратенко Т.Г.	07.09.23-08.09.23	
7.	Перевірка відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку по рахунку 66	Кондратенко Т.Г.	07.09.23-08.09.23	
8	Формулювання висновків за результатами аудиту	Кондратенко Т.Г.	09.09.23	

Виконав – Кондратенко Т.Г.

Ознайомився – Малай О.І.

У ТОВ СГП «Заря-2010» аудит розрахунків з оплати праці проводиться з етапами, наведеними в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Етапи аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010»

Етапи аудиту розрахунків з оплати праці	
Етап 1	Виявлення наявності і встановлення відповідності чинному законодавству локальних нормативних документів (правил внутрішнього трудового розпорядку, положень про оплату праці, преміювання, норми й розцінки, трудові угоди, контракти, угоди про оренду та внутрішньогосподарський розрахунок).
Етап 2	Перевірка обґрунтованості виробничої програми, визначення фонду оплати праці на прогнозований обсяг робіт, тарифних ставок, розцінок посадових окладів та оплати за контрактом.
Етап 3	Перевірка правильності розрахунків з оплати праці у грошовій і натуральній формах, остаточних розрахунків за продукцію у кінці року.
Етап 4	Перевірка дотримання встановленого порядку оподаткування та здійснення утримань із заробітної плати.
Етап 5	Дослідження стану синтетичного і аналітичного обліку оплати праці, перевірка достовірності звітності підприємства.
Етап 6	Оцінка стану обліку, звітності щодо праці та її оплати, внутрішньогосподарського контролю використання робочого часу й фонду оплати праці.

Аудит починається з перевірки техніки заповнення первинних документів. Основна увага приділяється правильності заповнення табелів обліку робочого часу. Перевірка показала, що випадків включення в них вигаданих (підставних) осіб немає, так як в табелях обліку робочого часу прізвища збігаються з даними обліку особового складу. Випадків повторного нарахування сум за раніше

оплаченим первинним документам, повторення одних і тих осіб у кількох розрахунково-платіжних відомостях не виявлено.

За підсумками проведеної перевірки правильності оформлення первинних документів порушень не виявлено.

Далі необхідно встановити відповідність показників аналітичного обліку розрахунків по заробітній платі з записами в головній книзі і звітності на одну і ту ж дату. Для цього звіримо сальдо по рахунку 66 на 01.01.2020 р. в Головній книзі і в балансі підприємства, який складається у внутрішньому обліку.

Контрольна звірка показала, що ці суми співпадають з даними Головної книги. У самій же Головній книзі знайдено деякі виправлення, які пояснюються неточністю підрахунків в первинних документах (всі виправлення підписано бухгалтером).

Дані про нараховану заробітну плату в розрахунковій відомості, а також дані платіжної відомості на заробітну плату і розрахункових листів по кожному працівнику збігаються.

При перевірці періодичності і своєчасності виплати заробітної плати встановлено, що нарахування та виплата заробітної плати проводиться своєчасно.

За результатами перевірки складається аудиторській висновок (Додаток А).

Висновки до третього розділу

В даному розділі розглянуто характеристику організації бухгалтерського та практику обліку та аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010». Облік на підприємстві ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національних положень стандартів бухгалтерського обліку, Податкового Кодексу України та наказу про облікову політику. У ТОВ СГП «Заря-2010» облік ведеться бухгалтерією з використанням журнально-ордерної частково автоматизованої системи обліку.

У ТОВ СГП «Заря-2010» використовуються погодинна та відрядна форми оплати праці. Облік ведеться з дотриманням правил трудового законодавства, документи вірно оформлені. Згідно з планом рахунків облік розрахунків з оплати

праці 661 «Розрахунки із заробітної плати». Узагальнення інформації відбувається у журналі ордері 5, інформація про дебіторську заборгованість за розрахунками з оплати праці відображається у III пасиву розділі форми №1-м «Баланс».

У розділі також проведений аудит розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010». В процесі проведення аудиторської перевірки складено робочі документи: план та тест внутрішнього контролю, також розглянуті етапи аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010». За результатами аудиту та співставлення даних фінансової звітності з даними бухгалтерського обліку ТОВ СГП «Заря-2010» суттєвих відхилень не виявлено, перевірена фінансова інформація відображена справедливо та достовірно, відповідає нормативним вимогам щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні, що дало змогу скласти умовно-позитивний аудиторський висновок.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній роботі були розглянуті питання організації і методики обліку та аудиту розрахунків з оплати праці на прикладі ТОВ СГП «Заря-2010».

В першому розділі роботи розглянуто теоретичні основи організації обліку та аудиту розрахунків з оплати праці: розглянуто економічну сутність оплати праці на підприємстві, наведена нормативно - правова база за задачі обліку розрахунків з оплати праці, розглянуто характеристику форм оплати праці та документальне оформлення, перелік рахунків та субрахунків, їх характеристика та типова кореспонденція що використовується для обліку розрахунків з оплати праці. У розділі розглянуто питання організації аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві.

В другому розділі розглянуті питання організації і методики фінансового аналізу ТОВ СГП «Заря-2010» за два роки: наведена техніко-економічна характеристика та основні фінансово-економічні показники діяльності, та здійснено фінансовий аналіз діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» за два роки. За результатами проведеного аналізу зроблено висновок про погіршення діяльності підприємства за досліджуваний період.

У третьому розділі наведена організація бухгалтерського обліку ТОВ СГП «Заря-2010» та розглянуті питання та обліку й аудиту розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010». На підприємстві бухгалтерський облік ведеться згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковим Кодексом України, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Розглянуто організацію бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці у ТОВ СГП «Заря-2010». Проведено аудит розрахунків з підзвітними особами у ТОВ СГП «Заря-2010»: наведена мета, завдання та джерела інформації аудиту, описано етапи проведення аудиту, та складені тест оцінки системи внутрішнього контролю та план аудиту розрахунків з оплати праці. За результатами перевірки надано умовно-позитивний аудиторський висновок.

Для покращення діяльності підприємства запропоновано наступні заходи:

На підприємстві погіршилось використання ресурсів та показників рентабельності, тому необхідно застосувати заходи для поліпшення використання перелічених показників.

Ввести автоматизовану систему обліку, що дасть можливість прискорити процес обробки інформації та призведе до зниження частки документообороту через запровадження багатоденного і накопичувального формату документування, застосування типових форм документів, що пристосовані до використання в умовах застосування комп'ютерних технологій;

Одним зі шляхів вдосконалення організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці є стимулювання працівників з оплати праці за виконану роботу, яка значно буде мотивувати працівників більш якісно виконувати обов'язки. Одна з головних задач для ТОВ СГП «Заря-2010» – пошук ефективних засобів управління працею, які забезпечують активізацію людського чинника. Вирішальним причинним чинником результативності діяльності людей є їх мотивація. Ефективність праці за інших однакових умов визначається особистим ставленням людини до праці, її трудовою поведінкою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України №2258-VIII від 21.12.2017 р. (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 10.09.2023 р.)
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 14.08.2023 р.)
3. Про відпустки: Закон України № 504/96-ВР від 15.11.96 р. (зі змінами і доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.08.2023 р.)
4. Про внесення змін до Кодексу законів про працю України: Закон України № 1356-XIV від 24.12.99 р., (зі змінами і доповненнями). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1356-14#Text> (дата звернення: 14.08.2023 р.)
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг: Закон України від 12.01.2023 р. № 2888-IX: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-20#Text> (дата звернення: 24.08.2023 р.)
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 1105-XIV 23 вересня 1999 року (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата звернення: 24.08.2023 р.)
7. Про оплату праці: Закон України» № 108/95-ВР від 4.03.95 р. (зі змінами і доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.08.2023 р.)
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок обчислення середнього заробітку» від 8 лютого 1995 р. № 100. (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.08.2023 р.)

9. Кодекс законів про працю України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 20.08.2023 р.)

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 14.05.2020 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 25.08.2023 р.)

11. Податковий кодекс України зі змінами та доповненнями: веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 25.08.2023 р.)

12. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 (зі змінами та доповненнями): веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 14.08.2023 р.)

13. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 зі змінами та доповненнями: веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.08.2023 р.)

14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: веб-сайт. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/instrukciya-pro-zastosuvannya-1021038.html> (дата звернення: 21.08.2023 р.)

15. Інструкція про порядок заповнення листка непрацевдатності, № 532/274/136-ос/1406 від 03.11.2004 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-04#Text> (дата звернення: 21.08.2023 р.)

16. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016–2017 років. Частина II. 2019. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20\(1\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%90%202016-2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20(1).pdf) (дата звернення: 21.08.2023)

17. Аудит: методика і організація: навч. посібник / Н. І. Гордієнко та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319с.

18. Бабіч В.В., Сагова С.В. Фінансовий облік (облік активів): навч. посіб. К. : КНЕУ, 2006. 282 с.
19. Богиня Д. П. Основи економіки праці: навч. посібник. 3-тє вид.К.:Знання-Прес, 2002. 313 с.
20. Бурлан С.А., Руденко Н.О. Організація і методика аудиту: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 184 с.
21. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. 7-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2016. 832 с.
22. Грیشнова О.А. Економіка праці та соціально-трудоі відносини. К.: Знання, 2004 р. 535 с.
23. Іванова Н. А., Ролінський О. В. Організація і методика аудиту: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 216 с.
24. Ковальчук В.М., Лазаревич М.В., Сарай М.І. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. К.: Знання, 2008 647 с.
25. Корінько М.Д. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства / за ред. к.е.н., проф. М.Д. Корінька. Фастів: «Поліфаст», 2006. 440 с.
26. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: підручник. К.: Каравела, 2012. 544 с.
27. Лень В.С, Гливенко В.В. Бухгалтерський облік в Україні. К.: ВД «Професіонал», 2018. 608с.
28. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2011. 670с.
29. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Організація і методика аудиту: навч.-метод. посібник для студентів ЗДІА напряду підготовки 8.030509 «Облік та аудит» денної та заочної форм навчання; Запоріж. Держ. Інж. Акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2014. 288 с.
30. Макаренко А.П. Меліхова Т.О., Бескоста Г.М. Фінансовий облік. Ч.2. Запоріж. Держ. Інж. Акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2015. 276 с.

31. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с.
32. Онищенко Т., Мякота В., Клиженко Я., Басова І. Альбом бухгалтерських проводок. 11-те вид., перероб. і доп. Х.: Фактор, 2013. 368 с.
33. Стасишен М.С., Піча Ю.В. Основи аудиту (в схемах, графіках і таблицях): навч. посіб. К.: Карвела, 2007. 192 с.
34. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Знання, 2012. 815 с.
35. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / За заг. ред. Школьник І. О. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.
36. Фінансовий облік: підручник: у 2 ч. / Бондар М.І. та ін. Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2012. Ч. 1. 2012. 553 с.
37. Фінансовий облік: конспект лекцій / Абрамчук М.Ю. та ін. Суми: Сумський державний університет, 2018. 395 с.
38. Шара Є. Ю., Соколовська-Гонтаренко І. Є. Фінансовий облік І: навч. посібник. К. : Центр учб. літ., 2016. 336 с.
39. Делібороніді А.Ю., Панченко О.М. Проблеми організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2010. Вип.41. С. 222-228.
40. Калина А.В. Соціально-економічна сутність заробітної плати // Формування ринкових відносин в Україні. 2003№ 4 (23). С.81-85
41. Кінебас І.Ю., Чепець О.Г. (ляхи вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з оплати праці // Бізнесінформ. 2019. №7. С. 225-230.
42. Коротаєва І.Р., Рябчук О Г. Особливості та проблеми аудиту з розрахунків з оплати праці // Науковий погляд: економіка та управління. 2018. Вип. 4(62). С. 123-128.
43. Кравчук Д. І. Аудит розрахунків з оплати праці: огляд типових порушень обліку та шляхи їх вирішення. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.16.39.html> (дата звернення: 08.09.2023 р.)

44. Мельник, Ю.В. Пирожок, О.С. Особливості проведення аудиту розрахунків з оплати праці // Наука й економіка. 2016. №1(41). С. 23-27.

45. Подмешальська Ю. В., Бескоста Г. М., Стафійчук К. В. Аудит розрахунків з оплати праці // Ефективна економіка. 2017. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5975> (дата звернення: 08.09.2023 р.)

46. Радіонова Н.Й., Штронда І.О. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці // Міжнародний науковий журнал. 2016. Вип. 11(21). С. 104-106.

47. <http://zakon.rada.gov.ua>

48. <https://fakty.com.ua/>

Додаток А
АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК
про фінансову звітність
ТОВ СГП «Заря -2010»
станом на 31.12.2020 року

1.1. Основні відомості про аудитора:

Незалежний аудитор Кондратенко Т.Г. Свідоцтво № 2203 про внесення до реєстру аудиторських фірм та аудиторів, які одноособово надають аудиторські послуги, видане за рішенням № 203 Аудиторської палати України.

Аудитор Кондратенко Т.Г. сертифікат серія А № 22203, виданий Рішенням Аудиторської палати України за № 203 від 03.11.22 року. Термін дії сертифікату до 3 листопада 27 року.

Місце проживання: м. Одеса, вул. Канатна ,12.

Телефон: 8 (048) 711-19-99.

Дата видачі аудиторського висновку: 9 вересня 2023 року.

1.2. Основні відомості про Компанію:

Повна назва Компанії	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО «ЗАРЯ-2010»
Скорочена назва Компанії	ТОВ СГП «Заря-2010»
Код ЄДРПОУ	36453803
Організаційно-правова форма емітента	Товариство з обмеженою відповідальністю
№ свідоцтва про державну реєстрацію (перереєстрацію), дата видання свідоцтва	Серія А00 № 670081 Зареєстровано 17.05.2010 р. за № 15311020000001698
Орган, який видав свідоцтво	Виконавчий комітет Одеської міської ради
Юридична адреса і місцезнаходження	67620, вул. Елеваторна 1а.с. Вигода, Біляєвського р-ну, Одеської обл., Україна
Основні види діяльності	Вирощування зернових культур
Кількість учасників	-
Чисельність працівників	18
Наявність і місцезнаходження філій	-
Номер, дата та строк дії ліцензії на здійснення діяльності	-

1.3. Основні відомості про умови договору на проведення аудиту:

Дата та номер договору на проведення аудиту: № 25/08 від 25.08.2023 р.

Дата початку та дата закінчення проведення аудиту: 30.08.2023 р. – 09.09.2023 р.

Масштаб проведення аудиту: перевірка достовірності фінансової звітності за 12 місяців 2020 року.

1.4. Змістова частина

До перевірки надана наступна документація:

- оборотні та сальдові баланси;
- відомості аналітичного обліку;
- первинні документи господарських операцій;
- фінансова звітність.

Перевіркою охоплені наступні питання:

- облік формування статутного фонду;
- облік основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей;
- облік формування складу витрат на виробництво;
- облік коштів і розрахунків;
- облік реалізації товарів і послуг,
- облік фінансових результатів;
- правильність розподілу прибутку відповідно до Статуту;
- наявність спеціальних і цільових фондів, їх формування і використання відповідно до чинного законодавства;
- відповідність бухгалтерського обліку вимогам законодавства.

Мною, незалежним аудитором Кондратенко Т.Г., проведена перевірка у відповідності з вимогами Законів України “Про господарські товариства”, “Про цінні папери та фондову біржу”, “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”, “Про аудиторську діяльність”, “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, “Міжнародних стандартів аудиту”, прийнятих Рішенням Аудиторської палати України (Протокол засідання АПУ № 122 від 18.04.2003 року), Положення про подання річного звіту закритими акціонерними товариствами до ДКЦПФР, затверджене рішенням ДКЦПФР 03.06.2003 року за № 227 та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 25.06.2003 року за № 515/7836, Рішення ДКЦПФР України від 17.11.2004 року № 485 “Про схвалення Методичних рекомендацій щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств”, Положення (стандарту) бухгалтерського обліку та інших законодавчих та нормативних актів.

Висновок сформований у відповідності:

- до вимогам до аудиторського висновку, який подається до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку при реєстрації інформації та випуску цінних паперів, а також при поданні регулярної інформації акціонерними товариствами-емітентами облігацій (крім комерційних банків), затверджених рішенням ДКЦПФР від 25.01.2001 року № 5 та зареєстрованих

у Міністерстві юстиції України 15 лютого 2001 року за № 139/5330 зі змінами і доповненнями (для акціонерних товариств);

- до вимог Міжнародних стандартів аудиту №700 “Аудиторський висновок про фінансову звітність” та № 800 “Аудиторський висновок при виконанні завдань з аудиту спеціального призначення”. Ці стандарти зобов'язують аудиторів планувати і здійснювати аудиторську перевірку так, щоб одержати обґрунтовану впевненість у тому, що фінансові звіти не містять суттєвих викривлень.

Розмір суттєвості помилки (невідповідності даних обліку акціонерного товариства даним його звітності) у відповідності з вимогами національного нормативу аудиту № 11 “Суттєвість та її взаємозв'язок з ризиками аудиторської перевірки” прийнято у розмірі 1,0 тис.грн.

Висловлення думки аудитора стосовно розкриття інформації щодо показники фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності відповідно до встановлених нормативів

Фінансово-господарська діяльність ТОВ СГП «Заря-2010» здійснюється відповідно до чинного законодавства, прийнята система бухгалтерського обліку відповідає вимогам законодавчих і нормативних актів. Фінансова звітність складена за даними обліку і достовірно відображає у всіх істотних аспектах фактичний фінансово-господарський стан підприємства станом на 31.12.2020 р. за результатами операцій за період з 01.01.2020 р. по 31.12.2020 р.

Фінансова звітність за 12 місяців 2020 року складена відповідно до вимог національних нормативів (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні.

Дані, відображені в Балансі, підтверджуються залишками на рахунках активів і зобов'язань. Аналіз статей Звіту про фінансові результати дає реальну інформацію про доходи і витрати, про прибутки і збитки, отримані внаслідок діяльності підприємства за звітний період.

Бухгалтерський облік ТОВ СГП «Заря-2010» ведеться згідно з Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік ТОВ СГП «Заря-2010» забезпечує своєчасне та повне відображення всіх господарських операцій за відповідними рахунками і параметрами та надання необхідної інформації користувачам про стан активів, зобов'язань, результати фінансової діяльності та інших показників.

Облікова політика визначена підприємством самостійно і затверджена Наказом № 3 від 10.02.2023р. У даному наказі відображена методологія ведення бухгалтерського обліку та надання інформації у фінансових звітах, які відповідають вимогам П(С)БО і найбільше адаптовані до діяльності підприємства. За період, що перевірявся, облікова політика підприємства не змінювалась.

На підприємстві застосовується журнально ордерна частково автоматизована система обліку.

1.5 Висловлення думки стосовно розкриття підприємством інформації про деякі показники фінансово-господарської діяльності у фінансовій звітності відповідно до встановлених нормативів

1.5.1 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про активи відповідно до встановлених нормативів

Майно товариства складається з основних засобів та обігових коштів, а також цінностей, вартість яких відображена в балансі ТОВ СГП «Заря-2010». Інформація, що надана в балансі, є повною, правдивою та відповідає національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку.

Оцінка та класифікація активів за статтями балансу відповідає вимогам НП(С)БО № 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО № 7 “Основні засоби”, П(С)БО № 8 “Нематеріальні активи”, П(С)БО № 9 “Запаси”, П(С)БО № 10 “Дебіторська заборгованість” та прийнятій обліковій політиці.

Облік необоротних і оборотних активів

Необоротні активи ТОВ СГП «Заря-2010» складаються лише з основних засобів.

Основні засоби

У статті „Основні засоби” відображається вартість необоротних активів, які відповідають визначенню основних засобів згідно П(С)БО 7 „Основні засоби”.

Основні засоби оприбутковуються за первісною вартістю – історична (фактична) собівартість основних засобів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) основних засобів або нематеріальних активів. Первісна вартість також включає в себе усі витрати, що пов’язані з доставкою, установкою, введенням в експлуатацію. Аналітичний облік основних засобів ведеться по кожному інвентарному об’єкту, з застосуванням інвентарних карток, в яких є інформація про первісну вартість, інвентарний номер, знос.

На підприємстві застосовується прямолінійний метод розрахунку зносу (амортизації) основних засобів, визначений Податковим Кодексом України. Протягом року метод амортизації не змінювався.

Залишкова вартість основних засобів станом на 01.01.2020 р. складала - 29119,00 тис. грн. (первісна вартість – 55029,4 тис. грн., знос – 25910,4 тис. грн.).

Залишкова вартість основних засобів станом на 31.12.2020 р. складала 25038.8 тис. грн. (первісна вартість – 59424,6 тис. грн., знос – 34425,8 тис. грн.).

Запаси

Облік товарно-матеріальних цінностей ТОВ СГП «Заря-2010» відповідає вимогам П(С)БО 9 „Запаси”.

Запаси відображаються в обліку по найменшій з оцінок згідно з принципом обачності, - по історичній собівартості або чистій вартості реалізації.

Первісна вартість запасів визначена з урахуванням всіх витрат, безпосередньо зв'язаних з їх придбанням.

Оцінка запасів на дату балансу здійснюється згідно з прийнятою на підприємстві обліковою політикою.

Балансова вартість запасів станом на 31.12.2020р. склала 9972,0 тис. грн.

Дебіторська заборгованість

Облік дебіторської заборгованості ТОВ СГП «Заря-2010» відповідає вимогам П(С)БО 10 „Дебіторська заборгованість”.

Дебіторська заборгованість відображена в балансі розгорнуто за статтями активу та має наступну структуру.

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12. 2020р., тис. грн.</i>
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	184,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
- за виданими авансами	-
- з бюджетом	66,2
- у тому числі з податку на прибуток	50,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	-
<i>Разом</i>	184,3

Довгострокова дебіторська заборгованість станом на 31.12.2020 р. відсутня. Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків та інша поточна дебіторська заборгованість відсутня.

Гроші та їх еквіваленти

Облік касових операцій підприємством здійснюється у відповідності з Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, яке Затверджено Постановою НБУ від 29.12.2017 № 148

Відображення безготівкових розрахункових операцій грошовими коштами задовольняє вимогам Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої Постановою НБУ від 21.01.2004 р. № 22.

Сальдо по грошовим коштам підтверджено виписками банків.

Загальна сума грошових коштів у національній валюті, що обліковується на рахунках підприємства, станом на 31.12.2020 р - відсутня.

Витрати майбутніх періодів

Витрати майбутніх періодів станом на 31.12.2020р. відображені в балансі ТОВ СГП «Заря-2010» у складі активів і становлять 8993,4 тис. грн.

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття

Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття станом на 31.12.2020р. в балансі ТОВ СГП «Заря-2010» - відсутні.

Аудитор підтверджує, що розмір, класифікація та оцінка активів ТОВ СГП «Заря-2010» відповідає національним стандартам бухгалтерського обліку та прийнятій обліковій політиці підприємства.

1.5.2 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про зобов'язання відповідно до встановлених нормативів

Визнання, облік та оцінка зобов'язань на підприємстві здійснюються відповідно до П(С)БО № 11 "Зобов'язання".

Класифікація зобов'язань проведена вірно.

Довгострокові зобов'язання на підприємстві відсутні.

Облік поточних зобов'язань

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображена в балансі вірно і станом на 31.12.2020 р. складає 6357,0 тис. грн. та має наступну структуру

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12.2020 р., тис. грн.</i>
Поточна кредиторська заборгованість за:	
– довгостроковими зобов'язаннями	4950,0
– товари, роботи, послуги	491,3
– розрахунками з бюджетом	400,0
у тому числі з податку на прибуток	-
– розрахунками зі страхування	-
– розрахунками з оплати праці	53,2
Інші поточні зобов'язання	862,5
<i>Разом</i>	6357,0

Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом відсутня.

Визнання, облік та оцінка зобов'язань здійснюються відповідно до П(С)БО № 11 "Зобов'язання". У фінансовій звітності вони відображені в повному обсязі.

1.5.3 Думка аудитора стосовно розкриття інформації про власний капітал відповідно до встановлених нормативів та стосовно сплати товариством з обмеженою відповідальністю статутного фонду (капіталу) у встановлені законодавством терміни

Установчий договір про створення і діяльність ТОВ СГП «Заря-2010» затверджений Загальними зборами Учасників та Біляївською районною державною адміністрацією 17.05.2010 р. за №15311020000001698. Статут

ТОВ СГП «Заря-2010» затверджений Загальними зборами Учасників та зареєстрований Біляївською районною державною адміністрацією 17.05.2010 р. за №15311020000001698.

Остання редакція ТОВ СГП «Заря-2010» затверджена Загальними зборами Учасників 20.04.2006 р., протокол № 3 та зареєстрована Виконавчим комітетом Одеської міської Ради 27.04.2006 р. за №15561050013000648.

Згідно зі Статутом статутний фонд ТОВ СГП «Заря-2010» станом на 31.12.2019 р. складає 500,0 тис. грн. Статутний фонд сплачений грошовими коштами у загальній сумі 500,0 тис грн.

Таким чином, станом на 31.12.2020р. сплачений Статутний фонд ТОВ СГП «Заря-2010» складає 500 тис. грн., що становить 100,00% від об'явленого внеску. Суми неоплаченого капіталу немає.

За 12 місяців 2020 року діяльність підприємства була прибутковою. **Отриманий прибуток 207,0 тис. грн.** З урахуванням прибутку минулих періодів загальний прибуток станом на 31.12.2020 р. склав 207,0 тис. грн.

Власний капітал ТОВ СГП «Заря-2010» станом на 31.12.2020 р. дорівнює **37054,7 тис. грн.** і складається з:

<i>Найменування показника</i>	<i>31.12. 2020р., тис. грн.</i>
Зареєстрований (пайовий) капітал	500,0
Капітал у дооцінках	-
Додатковий капітал	36222,7
Резервний капітал	125
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	207,0
<i>Разом</i>	<i>37054,7</i>

Визначення власного капіталу, його структури та призначення проведено відповідно до вимог НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”.

1.5.4. Думка аудитора стосовно розкриття інформації щодо обсягу чистого прибутку

ТОВ СГП «Заря-2010» формує склад витрат на виробництво відповідно до вимог П(С)БО № 16 “Витрати”.

Ведення бухгалтерського обліку дає достовірну та повну картину витрат на виробництво, вимоги податкового законодавства в цілому дотримуються.

Фінансовий результат діяльності підприємства визначається відповідно до вимог положень (стандартів) бухгалтерського обліку в Україні НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 15 “Доход” і в цілому є достовірним.

За підсумками 12 місяців 2020 року чистий прибуток ТОВ СГП «Заря-2010» складає 3106,6 тис. грн. З урахуванням прибутку минулих років прибуток станом на 31.12.2020р. складає 207,0 тис. грн.

1.5.5. Аналіз показників ліквідності

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання. Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта загальної ліквідності (покриття), коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу.

За період, що перевірявся, спостерігається такий рух показників:

- коефіцієнт ліквідності (покриття) характеризує співвідношення між усіма поточними активами і короткостроковими зобов'язаннями. Даний показник на кінець звітного періоду становить 2,67 (норма 1-1,5). Це означає, що на кожну гривню поточних зобов'язань підприємство має 2,67 грн. активів.

- коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує співвідношення між поточними активами за вирахуванням матеріальних запасів і короткостроковими зобов'язаннями. Коефіцієнт становить 1,28 на кінець періоду. Економічне значення цього коефіцієнта таке ж, як і попереднього, його нормативне значення дорівнює 1.

- коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує негайну готовність підприємства погасити свою заборгованість. За 12 місяців 2020 р. коефіцієнт складає 0,00039. Нормативне значення коефіцієнту складає 0,2 - 0,25.

- чистий оборотний капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. На 31.12.2020р. року цей показник дорівнює 12015,9 тис.грн.

Аналіз фінансової стійкості поданий у таблиці:

Показник	на 01.01.2020	на 31.12.2020
Коефіцієнти ліквідності: (коефіцієнт покриття)	3,68	2,67
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,42	1,28
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	3,88	-
Чистий оборотний капітал	22078,7	12015,9

1.5.6. Аналіз показників фінансової стійкості

Аналіз фінансової стійкості підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнт фінансової незалежності або автономії, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт структури капіталу (фінансування) та інші.

- коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) показує питому вагу власних коштів у загальній сумі ресурсів підприємства і становить на кінець звітного періоду 3,42. Це означає, що частина власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів становить 342,0%. Підприємство вважається фінансово стійким, якщо значення коефіцієнта не менше за 0,5.

- коефіцієнт фінансової стійкості показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом. Показник становить на кінець звітного періоду 0,19. Нормальне значення цього коефіцієнта повинно перевищувати 1.

- коефіцієнт концентрації позикового капіталу характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства. Чим нижче цей показник, тим стійкіше положення підприємства. На 31.12.2020 року цей показник дорівнює 0,162.

- коефіцієнт структури капіталу (фінансування) показує вартість залучених підприємством коштів з розрахунку на 1 гривню власних. Даний показник на кінець звітного періоду становить 0,194. Це означає, що на кожну гривню власних коштів доводиться 19 коп. позикових. Нормальне значення цього коефіцієнта не повинно перевищувати 0,5, критичне значення 1.

Аналіз фінансової стійкості поданий у таблиці:

<i>Показник</i>	<i>на 01.01.2020</i>	<i>на 31.12.2020</i>
<i>Чистий оборотний капітал</i>	<i>22078,7</i>	<i>12 015,9</i>
<i>Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності)</i>	<i>0,86</i>	<i>3,42</i>
<i>Коефіцієнт фінансової стійкості</i>	<i>1,16</i>	<i>0,19</i>
<i>Коефіцієнт концентрації позикового капіталу</i>	<i>0,139</i>	<i>0,162</i>
<i>Коефіцієнт структури капіталу (фінансування)</i>	<i>0,161</i>	<i>0,194</i>

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ СГП «Заря-2010» дозволяє зробити висновок, що фінансовий стан ТОВ СГП «Заря-2010» в цілому є добрим, і в зрівнянні з початком року 2020 р., ситуація погіршилась. Про що свідчать наведені в таблиці показники (за виконаними вище розрахунками): *коефіцієнт фінансової стійкості та ліквідності мають негативну динаміку.*

Висновок:

Мною, незалежним аудитором Кондратенко Т.Г., проведено аудиторську перевірку у відповідності з вимогами та положеннями Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” та Міжнародними стандартами аудиту. Ці стандарти зобов'язують аудитора планувати і здійснювати аудиторську перевірку з метою одержання обґрунтованої впевненості в тому, що фінансова інформація не містить суттєвих викривлень. Аудит включає перевірку шляхом тестування доказів, які підтверджують суми й розкриття інформації у фінансових звітах товариства.

Аудиторська перевірка також включає оцінку застосованих принципів бухгалтерського обліку, здійснених управлінським персоналом, а також оцінку загального подання фінансових звітів. Вважаю, що проведена мною аудиторська перевірка забезпечує обґрунтовану підставу для висловлення думки. На мою думку, за результатами співставлення даних фінансової звітності з даними бухгалтерського обліку суттєвих відхилень не виявлено, перевірена фінансова інформація ТОВ СГП «Заря-2010» відображена справедливо та достовірно, відповідає нормативним вимогам щодо організації бухгалтерського обліку та звітності в Україні. Оскільки аудитор не приймав участь у проведенні фактичної інвентаризації активів та зобов'язань товариства, вважаю за можливе надати умовно-позитивний аудиторський висновок щодо діяльності ТОВ СГП «Заря-2010». Валюту балансу ТОВ СГП «Заря-2010» станом на звітну дату у сумі 44254,7 тис.грн. підтверджую.

Незалежний аудитор
(сертифікат серії А №22203 від 03.11.2022р.)

Кондратенко Т.Г.

Додаток Б
**Апробація результатів наукового дослідження кваліфікаційної роботи
на науковому колоквіумі «Сучасні аспекти проведення аналізу
функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в
контексті забезпечення їх конкурентоспроможності
та ефективності діяльності»**

Витяг
з протоколу № 6
засідання кафедри обліку та аудиту
від 29 листопада 2023 р.

Голова засідання кафедри: завідувач кафедри обліку та аудиту проф. Немченко В.В.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: проф. Купріна Н.М., проф., Мельник Ю.М., доценти: Антонюк О.П., Ощепков О.П., Ступницька Т.М., Тарасова О.В., Васьковська К.О., Баранюк Х.О., ас. Гребейникова Н.А., зав. лаб. Головаченко Л.М.

СЛУХАЛИ: Про результати наукового колоквіуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності», який проводився 28 листопада 2023 року о 11.00 в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету

УХВАЛИЛИ: 1. Затвердити результати наукового колоквіуму «Сучасні аспекти проведення аналізу функціонування національної економіки та діяльності її суб'єктів в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності та ефективності діяльності».

2. Здобувачам вищої освіти які підготували та доповідали на науковому колоквіуму в рамках дослідження за темами КРМ і КРБ надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.14. Здобувачу СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» – Т.Г. Кондратенко, тема доповіді: «Аналіз практичних аспектів аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві».

Зав. кафедри
обліку та аудиту

/ПІДПИСАНО/

Валерій НЕМЧЕНКО

Секретар

/ПІДПИСАНО/

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО